

ВІТАЄМО ДЕЛЕГАТІВ ТА ГОСТЕЙ ІV. З'ІЗДУ ОУП

ВАТРА

ISSN 1232-2776

"Ту мене мати породила,
солотким молоком кормила,
ту хочу жити, умирати,
де жили мій отець і мати".

Читайте у „ВАТРИ”

ІV. з'їзд Об'єднання лемків	3
Міжнародна конференція.....	5
Доповідь С. Бурди	7
Йосиф Сембратович	9
Наша лемківська доля	10
Децю про І. Павлика	15
Іх зберегла віра	16
Вітаємо Ювляирів	16
Лемківська хроніка	22

Рік X, № 1(32) січень 2001 р. Видання Об'єднання лемків, Горлиці

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ !

*Радісних Свят Різдва Христового, Щасливого Нового 2001. Року,
Читачам, Авторам Дописувачам, Членам Лемківських організацій;
Президії СФУЛО, ООЛ і ФДЛ в США, ОЛ Канади, т-ву Лемківщина в
Україні, СРУ Словаччини, СРІУ Хорватії а також ОУ у Польщі, СУ
Підляшшия, всім нашим Організаціям по всьому світі та Редакціям:
Наше слово, Благовіст, Над Бугом і Нарвою, Нове життя,
Християнський голос, Лемківщина, Пороги, Думка, Громада, Дзвони
Лемківщини - зичимо доброго здоров'я,
щастя, радості, Божого благословення, мудрості і взаємної любови*

Об'єднання лемків
Редакція Головна управа

І. Франко

„3 Новим роком”

З Новим Роком, браття милі
В новім шасті, в новий силі,
Радісно вітаю Вас.

І бажаю, щоб в здоров'ю,
В мирі, з братньою любов'ю,
Від тепер ішов Вам час.

І бажаю, щоб трудяще,
Те життя Вам якнайкраще,
Без біди минуло всім.

Щоб думками ви міцніли.
Багатіли, не бідніли,
Щоб веселий був Ваш дім!

А. Слота

„Новорічне жичиня”

Жичу вшитким благословення Божого,
Жеби нікого не спіткало ніч злого.
А, бідним жеби-зме помагали жити,
І в кождим могли-зме человека видіти.

Дітям аби найменше плакали,
А в наших серцях все місце мали.
Молодим жичу, жеби ся не мішали,
Заміст чужой віри, свої корені знали.

Діди най можуть внуки власни бавити,
І хоц іх вшитко болит, могли весело жити.
Вшитки най жиют понад дев'ятдесят років,
А кому замало, то іщи всецє років.

Барз Бога прошу, би-зме ся не сварили,
А шанували і красні ся любили.
Ми лемки поділені, аж хце ся плакати
Як ся не успокоїме, Бог нас не буде знати.

Єдни нас хотіли, скоро спольонізувати,
Івпи хотілиби наше, на „ліпше” зміняти.
А што ми думаеме, яки хцеме бити ?
Та ци наши гори хцеме юж забити ?

В тот Святий Вечер, будеме Бога просити,
То народжений Ісус, буде нам благословити?
І вшитко добре, што будеме мати,
То за нього красні, маме Богу дякувати!

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ !

Дорога Редакціє "Ватри" !

Вітаю Вас і всіх читачів Ватри з Різдвом та Новим 2001 Роком Божим! Хай Господь Ісус Христос пошле Вам сил на довгі роки праці на народній ниві, для добра Нас всіх повсюди сущих! Докладім всіх сил, щоби "Ватра" горіла все ясніше і ніколи не згасла.

Хай Боже Дитя приносить Вам щастя на щодень у кожному сім'ю!

РІЗДВО ХРИСТОВЕ 2000 р.Б.

Степан Семенюк

Іван Головчак

**Хай під небом тим Господнім
Мир панує безстроково !**

ХРИСТОС ВІЧНО З НАМИ

Ще сидить Свят-Вечір за столами,
Всюди люди колядують мило,
Сяють зорі і ялиночки вогнями,
Повнить святість кожному душі й тілу!
Сяла і в ту пору нічка зоряниста,
Дзвінка радість землю оповила.
В час такий Марія Матінка Пречиста,
Людству сина Божого вродила.

Народився в полі у стаєнці в яслах,
Ніжно Мати Сина сповила,
Їй з небес до ранку зірка срібно-ясна
Холоденьку темність осявала.

Відчував Синочок Мама сповивання,
Тихо грівся в пеленах м'ягеньких.
Пастухи прийшли до Нього до світанку,
Принесли дари із піль рідненьких.

Не змовкали у природі милі співи –
Ангели Йому весь час співали,
Поспішав до Віфлейему люд щасливий,

А прибулі вже Дитя витали.

Пахло у стаєнці духм'яненське сіно
І сім'ю худібка зігрівала.

Тішилася Божа Мати любим синочком,
А відтак Ісуском названим.

Та злякався Ірод Божого Синочка –
Думав; царство відбере від нього.

Скільки вбив дітей... Той цар – душоуб,
Та Ісуса не знайшов Святого.

Йосиф і Марією та Сином Божим
Добре в Назареті заховалися.

А погасли вбивці пристрасті ворожі –
Знова на волі з Сином появились.

І росло Дитятко миле та мужніло,
Ревно світу мудрості вивчало,

В Божим храмі Господу молилось,
Святості людей весь вік навчало.

В плині діб ширилась в світі добра слава
І горнулися люди до Ісуса –
Міц Його кріпила та зціляла,
Пропадала бісова спокуса !

Де ходив, навчав жити лиш сумлінно,
Не чинити прикрошів нікому.

Мовив, навіть дії зла, терпів спокійно,
Треба довірятись Господу в усьому.

Він повчав; Хпо злом на зло відповідає,
Той не має в серці милосердя,
Той між людством ненависть розсіває,
Множить бурі й розбрат спересердя.

Всім нагадував, слабим щоби помагати
Ласкою і словом та ділами,
І побожність в храмі в серцях вічно мати –
Найцінніше що керує нами.

Викриває Він інтригантів і злодіїв,
Всіх, хто так нечесно багатіє,
І бідних позбавляє на життя надії,
Ну, а сам в розкошах п'є, жиріє.

Не сподобались пігмеям ці ідеї,
Бо від них вони не багатіли,

І Спасителя спіймали фаризеї
Й після суду до хреста прибили.

Та на третій день воскрес Христос
І вознісся в небеса блакитні.

Лікті гризли в злобі нелюди – горили.
Скрізь раділи людоньки привітні !

Вже дві тисячі років відгомонило ...
Тих Юд давно уже не має,

Та Дитятко, що тоді вродилось,
Завше з нами. Всіх нас потішає !

І земля допоки буде обертатись,
Та родити людству хліб святенький,

Буде вічно нас Христос чеснот повчати.
І як жити нам в саді діб новеньких.

А ми жити маємо по закону Божим,
Може й не розкішно, а скромніше ...

Адже і на скелях квітнуть дикі рожі
І живуть від лілій ... не сумніше.

Будем повсякденно в злагоді Христовій
Чесно і продуктивно працювати.

Ну, а після праці в будні й дні святкові,
Сину й Господу на хвалу співати !

IV. З'ЇЗД ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ

2. грудня 2000 року в Горлицях проведено IV. з'їзд ОЛ. На з'їзд вибрано в гуртках 58 делегатів а приїхало 50, што дає 86,2 %.

В обрадах делегатів взяли участь запрошені гості: Зеновій Куравський – генеральний консуль України в Кракові, Артур Пашко – речник Малопольского воеводи до справ національних меншин, Мечислав Пшибильскі - голова Ради Горлицкого повіту, Анджей Вельц – староста Горлицкого повіту, о. Іван Піпка (грекокато-лицький), о. Роман Дубец (православний), Мирон Кергичак – голова ГУ ОУП, проф. Іван Щерба – секретар Президії Світової Федерації українських лемківських організацій, Александр Венгринович – голова крайового Товариства Лемківщина в Україні, Володимир Ардан – скарбник обласного товариства Лемківщина у Львові, Ярослав Швягла – голова Фундації досліджень Лемківщини у Львові, Володимир Шуркало – член правління ФДЛ, Андрій Тавпаш – генеральний директор “Світоча” у Львові.

Витальні побажання переслали запрошені а неprisутні; Мирослав Чех – посел Сейму РП, Марія Дупляк – з-к голови СФУЛО в Америці, Стефан Гованьський – з-к голови ООЛ в США, Ришард Масловскі – малопольський воевода.

З'їзд проходив справно, дискутувано логічно і рішучо. Постановлено не змінити статуту організації. Схвалено Резолюцію, яку в перших днях по обрадах, розіслано до; Александра Квасьневского – президента РП, Мацея Плажиньского – маршалка Сейму РП, Аліції Гжеськовяк – маршалка Сенату РП, Єжи Бузка – премера уряду Польщи, Марка Бернацкого – міністра внутрішних справ, Казімежа Міхала Уяздовского – міністра культури, Яцка Куроня – голови Сеймовой комісії до справ народних меншин, Войцеха Гавзнера – з-ка голови Сеймовой комісії до справ народних меншин, Владислава Бартошевского – міністра закордонних справ, Ришарда Масловского – малопольського воеводи, – дольношлонского воеводи і любуского воеводи.

Делегати в тайним голосуваню вибрали 15 членну, нову Головну управу Об'єднання лемків в складі: Штефан Гладик з Білянки (голова організації), Іван Трохановський зі Шпротави і Александер Маслей з Горлиц (заступники голови), Богдан Салей з Горлиц (секретар), Штефан Лукачин з Ганчови (скарбник), Роман Клемаш з Боднарки і Петро Чухта зо Ждині (члени Президії ГУ ОЛ), Петро Васуля зо Ждині, Еміліян Гойсак з Маластова, Анна Дубец з Ганчови, Мирослава Федорчак з Висови, Стефан Клапик з Лося, Богдан Святківський з Криниць, Яків Стависький з Тилича і Петро Шафран з Ганчови.

До ГУ ОЛ вибрано з гуртків: Ганчова - 3-х членів, з Горлиц, Криниць, і Ждині по – 2-х, а Білянки, Боднарки, Шпротави, Лося, Висови і Маластова по одному.

З'їзд вибрав Головну ревізійну комісію: Богдан Климківський з Криниць (голова), Ярослава Салей з Нового Санча (секретар), Богдан Дошна з Ганчови і Андрій Клемаш з Руской Ропиці (члени).

На з'їзді вибрано Товариський суд: Василь Шост з Криниць (голова), Михайло Родко з Зеленой Гори і Миколай Єдинак з Волова (члени).

7 грудня 2000 року в Білянці проведено перше засідання Президії ГУ ОЛ в четвертий каденції, на котрим опрацьовано загальний плян діяня організації в 2001 році. З причин скрутної ситуації фінансової загрози стасся систематичний випуск квартальника “Ватра”.

ОЛ найбільши видатки в 2000 і 2001 роках поносить на побудову нової ватряної сцени в місце знищеної, в часі минулорічної зими.

Обговорювано співпрацю ОЛ з СРУ Словаччини - прикордонними ланками СРУ і місцевими самоуправами.

(пш)

Василь Ковальчук

ПЕРЕРВАНІ ЗАБАВИ

Милі мені Милик, Щавник,
Мушина й Криниця.
Та найбільше серце рветься,
Де дитиньства спомин в'ється -
У Злоцьке, до хати.

Там у травні в сорок п'ятим,
Ледь змовкли гармати,
Люті мужі лихоліття
Не дали лемківським дітям
Забави дограти.

... Більш півсотні літ минуло -
Нема мами й тата.
Але я, як Никифор, -
Без срібла і злата, -
Все блукаю у зажурі.
Очі дивляться за мури:
“Чи не тут, бува, стояла
“Ковальчика” хата ?”

Та у відповідь – мовчання, -
Немов після страти.
Не знайшов могили діда,
Не знайшов і лемків сліду.
То ж в кого спитати ?

19.09 – 1.10.2000

• Саме так наше прізвище писали у Польщі

UCHWAŁA IV ZJAZDU ZJEDNOCZENIA ŁEMKÓW

Gorlice, 2 grudnia 2000 r.

My, delegaci IV Zjazdu Zjednoczenia Łemków, reprezentujący rdzennych mieszkańców Łemkowszczyzny, czujemy się głęboko odpowiedzialni za zachowanie tożsamości kulturowej naszej społeczności, niezależnie od trudnych warunków rozproszenia, w jakim przyszło nam żyć w wyniku powojennych wysiedleń.

W obliczu intensywnych przemian cywilizacyjno - społecznych odczuwamy znacznie większe niż żyjące we własnym państwie narody, zagrożenie dla naszej tożsamości narodowej, językowej i wyznaniowej.

W jubileuszowym roku 2000-lecia chrześcijaństwa wierzymy że tysiącletnia kultura duchowa Rusi-Ukrainy przetrwa na Łemkowszczyźnie mimo realnych zagrożeń dla jej materialnego i duchowego dziedzictwa.

Dziesięciolecie istnienia Zjednoczenia Łemków w warunkach demokratycznie rządzonej Polski, nie przyniosło rozwiązania głównych naszych problemów: szkolnictwa, mediów, sposobu finansowania działalności, zwrotu nieruchomości prywatnych i majątku organizacji społecznych. Nie uchwalono ustawy o mniejszościach narodowych i ustawy repywatyzacyjnej. Rozwiązania przyjęte w projektach odpowiednich ustaw nie są dla nas zadowalające.

Nasz głęboki niepokój wywołuje likwidacja małych szkół, która często grozi wyludnieniem i dalszą degradacją zaniedbanego i pozbawionego infrastruktury regionu. W przeobrażeniach wielokulturowej i wielowyznaniowej dzisiejszej łemkowszczyzny, chcemy brać czynny udział. Za jej gospodarczą pomyślność, udział w życiu publicznym i wyborach samorządowych czujemy się odpowiedzialni.

Doświadczenie współpracy z administracją rządową i samorządem terytorialnym wskazuje na niedocenywanie potrzeb rozproszonego, zatem niemal nie reprezentowanego w organach przedstawicielskich, elektoratu mniejszości. Z tym większą satysfakcją odnotowujemy pozytywne przykłady współpracy z Wojewodą małopolskim, Starostwem Powiatowym w Gorlicach i Gminami Uście Gorlickie i Ropa, a w szczególności Departamentem ds. Mniejszości Narodowych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Pragniemy w pełni uczestniczyć w procesach integrujących narody Europy Środkowo - Wschodniej według wzorów wypracowanych i zrealizowanych w wolnej od totalitarnego jarzma Europy Zachodniej. W przyjęciu jej dorobku instytucjonalno - prawnego widzimy szansę na polepszenie naszej sytuacji.

Apelujemy do władz i społeczności lokalnych, miejsc powojennych osiedleń Ukraińców w Zachodniej i Północnej Polsce, by dostrzegały i doceniały ich wkład w kształtowanie i rozwój miejscowych społeczności.

Wzywamy rządy i parlamenty Rzeczypospolitej Polski i Republiki Ukrainy by dołożyły wszelkich starań potrzebnych do uczynienia z polsko - ukraińskiej granicy, granicy nowoczesnej, która będzie łączyć, nie rozdzielać, rodziny i narody.

U progu dziesiątej rocznicy niepodległości Ukrainy życzymy jej władzom sukcesu w reformie państwa i polepszenia warunków życia społeczeństwa.

IV Zjazd Zjednoczenia Łemków
Gorlice, 2 grudnia 2000 r.,

Семен Возняк

ЛЮБОВ

Любов ціну над усе,
Вона - краса і сила,
Це – сонце в небі, що несе
Весняний цвіт на крилах.
Це – світлі почуття людські,
А не інстинкт тваринний ...
Це – весняний ручай гірський,
Що зрошує долини.
Це – світ божественний, це ми,
Душі і серця мова,
Вона зростила нас людьми ...
Хвала тобі, любове !

СПАСИБІ, НЕНЕ !

Спасибі, нене, що на світ,
Ти нас благословила !
Свій виконала заповіт,
Дала до світла крила.
Велика радість, що життя,
Дароване нам Богм.
Щасливи ми, немов діття,
Й ніколи не убогі.
Убогість там, де нас нема,
На суші чи на морі
І у ленях отчих зокрема,
Оце – найбільше горе.
Ради, Матусю, хай щастить
Тобі кохана Нене !
Твій син вітчизну захистить
У материнські гени.

ЧИ ВІРШУВАТИ ?

Труду писання не зможе пізнати
Той, хто не знає, як треба писати.
Думає, легке і просте це діло:
Пишуть трі пальці, а все болить тіло.
Іван Величковський
(Київський поет ХVII ст.)
Боже ! Як важко вірші писати,
Краще у руднях вік працювати.
Пишуть "три пальці", а весь ти страждаєш,
Тільки душа небесами гуляє.
А серце ! А серце з народом
Наважилось йти твердим ходом,
За волю і щастя вмирати ...
Чи варто для смерті писати ?
Не знаю, не можу збагнути,
Природжене щось мусить бути
У серці і так пломеніти,
Що жити без віршів – не жити.

Юрій Бача, Філософський факультет,
Пряшівського університету

ДОПОВІДЬ НА КОНФЕРЕНЦІЇ “ДЕСЯТЬ РОКІВ ДЕМОКРАТІЇ – ЗДОБУТКИ І ВТРАТИ” (Свидник, 16 червня 2000 року)

(...) Пригадаймо скільки разів в історії людства були підписані різні акти міжнародного значення, які мали завжди вирішити відносини між державами, між королями чи їхніми наслідниками трону, тощо. І всі ті угоди, декларації, меморандуми виявилися нарешті тільки короточасним та частковим рішенням існуючої проблеми. Як правило, “Вічний” мир тривав занадто коротко, а тоді знову почалася війна!

Нам, українцям, досить пригадати Переяславську угоду між Україною та Росією з 1654 року, в якій Росія визнала самостійність української держави і зобов’язалася охороняти її від нападів іноземних ворогів. Проте Росія ніколи не виконала ні Переяславської угоди з 1654 року, ні Березневих статей з того ж року, ні пізніших угод і завжди, як програвала війну з Польщею, то віддавала їй ласі кусочки української території та частину українського народу, доказами цього є Андрусівський договір з 1667 року та тзв. “Вічний мир” 1686 року, в результаті яких було перший раз поділено Україну на лівобережну і місто Київ, які (після компенсації 146 тисяч карбованців) залишалися під Москвою та на правобережну, яка перейшла під Польщу, аж поки – під кінець 18 століття Росія, замість охорони України, не зліквідувала повністю залишки козацько-гетьманської держави.

(...) Здобутки і втрати в житті нашого суспільства, зокрема нашої національної меншини (НМ) в Словаччині за останні 10 років:

1. За невеликий період ціни піднялися найменше у 5 разів, а бюджет понизився десь на 4 рази. Отже, сьогодні наша держава фінансує життя нашої НМ десь на 20 разів гірше ніж попередній режим, хоча кількість громадян, кількість колективів та акції, які творять організації нашого населення не зменшується. Натомість держава визнала та фінансує такою ж приблизно сумою грошей антиукраїнську організацію, яка не проводить жодної такої суспільнокорисної діяльності, яку б перед тим не проводили існуючі організації нашого населення.

2. Новий режим покищо не взявся краще вирівнювати навіть основне – економічне питання районів з перевагою нашого населення. Тому наші села надалі вимирають, кількість населення в них зменшується, безробітність росте швидкими темпами і, по суті, досягає рівня найбільшої економічної кризи 20-х та 30-х років, в результаті якої масова еміграція нашого населення сьогодні знову стала невід’ємною ознакою його сучасного життя.

3. Держава ще не прийняла відповідних законів, які б забезпечили НМ СР фактичну рівноправність, не ухвалила жоден державний орган, який би вивчав положення НМ, пропунува би вирішення їхніх найважливіших проблем і головне відповідав би за реалізацію прийнятих діючих кроків для збереження та розвитку життя НМ. Схоже, що наша НМ не має відповідного заступлення в існуючих (хоча переважно тільки формальних) органах по координації роботи радіо, телевізії, видавання книг, преси та іншого.

Натомість прийняла закони, які явно дискредитують громадян НМ. Наприклад: в той самий час з того самого села (скажімо Сорочина) емігрувало в Америку двоє громадян: один русин та один словак. Двос вони однаково працювали в еміграції та однаково боролися за збереження своєї національної культури. І коли б сьогодні з Америки повернувся емігрант-словак з Строчина, то мав би згідно закону цілий ряд вигід: міг би купити тут маєток, посилати дітей у школу, отримувати різні пільги, проте коли б повернув додому емігрант-русин з того самого Строчина і вважав би себе русином чи українцем, а не словаком,

то не отримав жодних вигід.

Отже, матеріальні недостатки в нашій республіці – низька зарплата, високі ціни, безробіття та масова еміграція – хоча які великі, не є найбільшими вадами нашої держави. Не кожна людина мусить бути грішми багата, не кожна держава може забезпечувати на належному рівні індивідуальні та колективні потреби кожного громадянина чи кожної спільноти. Проте кожна держава повинна створювати однакові можливості діяння, рівно ж для збереження та розвитку культури всіх своїх громадян, в тому числі і національних меншин, а саме цього наша СР не робить.

4. Держава зліквідувала системи нашої НМ; культурно-національного життя, шкільництва, роботу з молоддю, книговидання та видання преси, санкціонувала ліквідацію українського національного театру, Підуклянського ансамблю пісні і танцю, професіональних художніх наших колективів, Українську редакцію Словацького радіо, українську редакцію СПВ, журнал “Дружно вперед”. (На сьогодні, як відомо, ледве виходить чотирьох сторінковий двотижневик “Нове життя”, замість 16 сторінкового тижневика та час від часу діточий місячник “Веселкх”).

Все те є однозначно великими програшами всієї нашої НМ за останніх 10 років.

СР не дотримує жодних домовленостей та угод для рішення бодай окремих часткових проблем. Час від часу вдається окремим організаціям нашої НМ дістатися на прийом до відповідних представників словацької держави і після довгого переконування таки досягти обіцянки на бодай часткове рішення окремих проблем. Проте ще не сталося, щоб ті обіцянки, ті плани були також реалізовані. Як приклад можна нагадати зустріч у колишнього міністра культури СР п. Душана Слабодніка, який після довгої розмови про стан нашого театру заявив, що дасть перевірити стан справи з театром. І коли ситуація в ньому справді така, як ми йому про неї говорили, то він обов’язково приведе зміни у театрі і виправить помилки. Подібно на зустрічі в МЗС СР було обіцяно фінансувати видання репрезентативної публікації про культуру нашої НМ (про церкви, ікони, малярство, видатних діячів культури, науки, літератури, спорту тощо), яку б міністерство поширило по посольствах СР у світі, дарувало б поважним гостям СР, чим би значною мірою сприяло підвищенню престижу нашої НМ та її культури. Подібно відбулася зустріч у першого президента СР п. М. Ковача, який дав за правду учасникам бесіди, що по відношенню до нашої НМ та її проблем СР не веде себе ані трохи об’єктивно. Правда, президент посилався на свої проблеми з головою уряду і признав, що поки на цій посаді буде п. Мечіар, тоді також буде щось корисного для нашої НМ зробити.

Подібних зустрічей, але й меморандумів, листів, резолюцій було на руки відповідних державних органів вислано десятки і десятки. Результат той самий, тобто – ніякий.

До дуже важливих недоліків нашої діяльності за останні 10 років безперечно належить факт, що ми не зуміли об’єднатися на стільки, щоб досягти повернення маєтку Руський Дім, на який наші люди колись склалися вдома і в Америці, держава протизаконно його привласнила собі, а власникові – нашому населенню вона його не вертає, бо добре заробляє на ньому. Навіть організація нашого населення – СРУ СР, яка займає частину приміщень будинку РД, платить місту Пряшів немалі гроші.

Між найосновніші і найважливіші недоліки нашого життя за

останні 10 років слід зарахувати політику обох наших "руських" церков – православної та, зокрема, греко-католицької. В той час, як протягом тисячорічної історії Закарпаття, руські церкви на Закарпатті відігравали важливу позитивну роль у справі збереження та розвитку культурно-національного життя руського населення, за останні 10 років обидві Церкви стали чи не найбільшим ліквідаторами нашого культурно-національного життя, фальсифікаторами церковної та всієї нашої культурної історії. В той час, як єпископи Андрій Бачинський, Емануїл Ольшавський, Йосиф Гаганець, Павло Гойдич та подібні до них патріоти боролися за збереження азбуки, заснування шкіл, видавання руських книжок, в наш час "католицький єпископ" Ян Гірка, галичанин за походженням, словакізує, тобто ліквідує нашу руську греко-католицьку церкву десятки разів гірше і вище ніж за всю дотеперішню історію. Подібну роботу проводив єпископомадяр Степан Панкович у другій половині минулого століття.

До неменших політичних змін дійшло також у свідомості частини нашої сільської інтелігенції. Здобувши в минулому режимі солідну, хоча однобоку освіту та солідного рівня знань з історії, культури, літературної мови та свого фаху, сьогодні значна частина тої інтелігенції, не хоче, чи не може, остаточно визначити свого ставлення до свого народу, його мови і культури, тримається за свої часткові необ'єктивні погляди на різні важливі речі, або переходить з орієнтації на орієнтацію (часто прямо протилежну - попередній), що явно помагає ліквідаторським силам нищити нашу НМ.

(...) До прорахунків в нашому житті мусимо зачислити зниження рівня художньої літератури, публіцистики, результатів наукового дослідження нашого життя. Частина авторів, редакторів, видавців, рецензентів та критиків зрозуміла демократію як невимогливість до себе та результатів своєї праці, ось тому друкується художні, публіцистичні та й ніби наукові праці, в яких ніби ігноруються основні вимоги, а саме: максимальний художній рівень літературних творів та максимальна об'єктивність наукової та критичної продукції. Прикладів занадто багато. Сюди належить майже вся продукція Русинської оброди, яка ігнорує будь які наукові докази і вся побудована на тенденційних антинаукових постулатах. Сюди, на жаль, мусимо віднести значно низький, а іноді аж примітивний рівень багатьох матеріалів радіопередач, занадто низький рівень не одної постановки театру імені Духновича, але й значної частини газетних та журнальних матеріалів (зокрема в "Народних новинках"), серед яких не рідко можемо зустріти різний правопис у тій самій статті того ж самого автора чи інше написання слів, ніж цього вимагає кодифікований орфографічний словник "русинського язика". Не завжди на належному рівні є й українська наукова й художня продукція, чого неперемним прикладом є "препотрібний" Краззнавчий словник русинів-українців Словаччини, який вдалося видати без будь-яких рецензій та без необхідного редакторського втручання у текст такого роду книги.

З попередньо сказаного однозначно випливає, що не малі заслуги на величезних прорахунках нашого життя протягом останніх 10 років має не тільки наша держава – СР, але й ми всі, сучасники та учасники того життя, нехай би ми знаходилися на будь-якому місці чи на будь-якій посаді, чи функції. Батьки, учителі, священники, автори, редактори преси та радіо, критики, видавці, науковці, єпископи та викладачі високих шкіл, функціонери СРУ С (на чолі з головними тої організації) та всіх інших організацій, керівництво театру й ансамблю, артисти й члени ансамблю та не згадани нами живі, активні люди – громадяни нашого суспільства. Зрозуміло, не кожен однаковою мірою, проте цю міру повинен визначити собі кожен і сам якнайсуворіше проаналізувати себе, свою долю вини чи роль у тому житті, своє ставлення до існуючих проблем, рівно ж і свою заслугу в тому, що ми не вміли і не хотіли об'єднатися,

поступитися один перед одним, своїми поглядами і таким чином спричинилися до того, що ми сьогодні стоїмо перед "розбитим коритом" нашого культурно-національного, економічного та суспільно-політичного життя.

(...) Шановні присутні, доводиться закінчувати свій виступ, а ви і я спостерігаймо, що я не сказав навіть пів слова про наші успіхи за останні 10 років. Можете не сумніватися, що я не з меншою охотою та радістю говорив би детально та довго про величезні наші успіхи за останні 10 років, якби такі були, або й переважали у нашому житті.

Поки йдеться про конкретності, то найкращим успіхом свідомого колективу людей я вважаю працівників свідницького Музею українсько-русської культури, яким наперекір дурній політиці "Русинської оброди" та підтримуючих таку політику словацьких працівників МК СР та подібних до них недоброзичливців інших державних установ, вдалося зберегти як назву свого музею, так його характер та наукову й практичну діяльність, хоча це зовсім не було легко.

Українську секцію спілки словацьких письменників, ми навіть підняли до рівня Спілки українських письменників, проте в цьому випадку йдеться тільки про формальний здобуток, хоча збереження Дуклі, друкованого органу тієї спілки, потрібно таки визнати важливим суттєвим збудутком чи хоча б збереженням з попереднього періоду.

Зберегли ми також кафедру української мови та літератури ФФ ПУ та науково-дослідницьке відділення при цій кафедрі, проте становище в цій справі не можна визнати найкращим чи задовільним. Атаки на її структуру (з вимогами до її зменшення чи поширення на русиністику), рівно ж і рівень роботи з її студентами є надалі постійно актуальними її проблемами.

Театр, ансамбль, радіо, телевізійне віконце, відділення для підручників, відділення педагогічного інституту по суті ніби існують, проте задовільнятися їхньою діяльністю не можна.

Внаслідок недостатку фінансів зменшується та знижується рівень також всіх наших фестивалів культури у Свіднику, Межилабірцях, Камійонці, Стащині, Бардієві тощо, хоча ми радіємо з того, що нам вдається їх взагалі затримати, тому вдаємося до хоч трохи вимогливіших критичних оцінок їхнього рівня та ролі в розвитку культурно-національного життя нашого населення.

За останні роки виникли фестивалі духовних пісень, які завдяки завзятості їхніх ініціаторів та організаторів (передусім Левка Довговича) досягли та утримують солідний (можливо й міжнародний) рівень. Успіхом я б навіть назвав Краззнавчий словник, хоча не можу не жаліти й шкодувати, що його було видано з такими, зовсім необхідними недоліками, про які я писав і сьогодні вже говорив.

Однак коли йдеться про якийсь принциповий, загальний, всенародний успіх всього нашого населення за останні 10 років, який мав би тривалий, позитивний вплив на все наше культурно-національне життя і забезпечував його від занепаду та вів би до незначного розвитку, а такого успіху я напревеликий жаль і шкоду всіх нас, не бачу.

Винуваті в тому як політика словацької держави по відношенню до її НМ, так і ставлення України до її НМ в Словаччині. Проте, вирішальною мірою винуватим за наше становище є ми самі, населення та всі його представники, від старостів сіл через учителів та священників, світську та церковну, гуманітарну та технічну інтелігенцію, через політику та політикантиж аж до теоретичних розробок, позитивного рішення проблематики збереження життя НМ в державах-сусідах, які зі страху за своє існування, чи з престижу за своє кількісне збільшення (ціною якісного зменшення та збіднення своєї ролі) прагнуть.

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ СФУЛО В ЖДИНІ

Доповідь Славка Бурди (представника Союзу русинів українців Хорватії на засіданні Президії СФУЛО, 20.07.2000 року у Ждині.

Шановний пане Голово, шановна Президіє Світової федерації українських лемківських об'єднань, шановні пані та панове, дорогі друзі!

Дозвольте висловити вам щирі вітання від русинів і українців Хорватії та побажати всім нам успішної роботи протягом цього засідання СФУЛО. Прямі контакти русинів і українців Хорватії з Світовою лемківською організацією почали розвиватися 10 років тому. На Фестивалі культури русинів – українців Словацької Республіки у Свиднику в 1991 році представники Союзу русинів і українців Республіки Хорватія вперше зустрілися з представниками Об'єднання лемків Польщі. Подальші зустрічі переросли в плідну та конструктивну співпрацю наших центральних органів, як і постійні гастролі наших аматорських культурно-мистецьких ансамблів на вашій центральній маніфестації культури “Лемківська ватра”, що приймала все ширші форми. Маємо згадати і добре співробітництво з Об'єднанням українців у Польщі та високий рівень встановлених контактів між представниками вашої та нашої організації під час проведення двох світових форумів українців, що відбулися в місті Києві у 1992 та 1997 роках. Особливо слід наголосити на співпраці під час роботи Європейського конгресу українців, до якого протягом останніх років разом з українськими західноєвропейськими організаціями активно залучилися і русинсько-українські організації Центральної Європи, в першу чергу українські організації з Словаччини, Чехії, Угорщини, Хорватії та Польщі, а пізніше і подібні організації з Югославії та Босні і Герцеговини. З великим задоволенням згадую, як під час святкування 50 – і річчя Європейського конгресу українців у 1999 році, на одній вельмиуспішній конференції в Будапешті зібралася українська молодь з двадцяти європейських країн і цією нагородою було розглянуто всю проблематику та перспективи молодого українського покоління на порозі третього тисячоліття. Разом з тим вирізняю присутність ваших представників на центральній культурній маніфестації русинів і українців Хорватії, безцінно вагомими були і зустрічі у Словаччині під час проведення Фестивалу культури русинів – українців Словацької Республіки у Свиднику.

Вірю, що такі зустрічі та налагодженні співпраці між українськими організаціями Європи та поза її межами, величезну роль відіграє і інша Батьківщина - Україна, яка змогла встановити плідний зв'язок з країнами, у яких ми живемо і працюємо, а своєю безпосередньою участю разом з усіма нами підняла співробітництво на відповідний рівень з метою протистояння асиміляції та захисту прав і свобод нас, українців діаспори та тих, що проживають на етнічно українських територіях, сьгоднішніх територіях української автохтонної популяції.

Коли говоримо про лемків-українців Хорватії, маємо врахувати той факт, що на сьогоднішній день вони проживають у одній інтегрованій цілісності русинів і українців Хорватії, як і протягом минулих 100 років. Хорватські русини і українці переселилися до Хорватії у процесі декількох міграційних хвиль з різних окраїн України та теперішніх етнічно українських територій, які вже не входять до складу української держави. Зараз в Хорватії проживають русини, які 250 років назад переселилися до Бачки та Срієму, а 160 років – Славонії; менша

частина русинів-українців або галичан, що мігрували 100 років тому також на словацьку територію, в той час коли їх більша частина через ріку Саву переселилася до Боснії; невелика група лемків з Лемківщини, які осіли на кордоні Славонії та Мославщини, точніше у Липовлях, Субоцькій, Берестачі, Антунові та інших місцях Республіки Хорватії. У вересні цього року ми святкуватимемо 100 – річчя їх переселення та проживання в Хорватії.

Хорватські лемки, з гордістю висувають свою приналежність, ніколи не відокремлювалися від етноніма “українець”. На жаль, у оточені численнішого хорватського народу, процент асиміляції лемків, відданих самі собі, дуже високий. У повсякденному спілкуванні вони користуються в основному хорватською мовою, а лемківський діалект трохи затримався у чистих лемківських сім'ях. Греко-католицька церква відіграла позитивну роль у процесі збереження звичаїв і обрядів, що не можна застосувати до мови лемків, адже священиками в основному були хорвати, Лемки протягом усіх років навчалися у хорватських школах, тільки після Другої світової війни в соціалістичній Хорватії, уможливлено навчання української мови, як факультативу при місцевій основній школі в Липовлях. Така школа в дещо зміненому вигляді і тепер.

З переселенням до Хорватії, лемки почали займатися в основному сільським господарством, землекоробкою та скотарством, розвинувши також і дрібне ремісництво. В Другій світовій війні лемки були учасниками народно-визвольної війни, показавши себе великими борцями проти фашизму. Багато їх постраждало у боротьбі, частина загинула, як цивільні, а в 1944 році велику кількість лемків було переведено до концентраційних таборів, звідки вони вже ніколи не повернулися. Після Другої світової війни в Липовлях переселилася більша група українців з Галичини, де і до тепер є однією цілісністю української меншини, що складається орієнтовно з 100 сімей, або приблизно 500 осіб. До 1968 року лемки не мали своєї суспільно - політичної чи культурної організації, а були включені до низки сільських організацій разом з представниками всіх національностей. У 1968 році було засновано центральну неполітичну організацію русинів та українців, а липовлянські лемки та галичани мають своїх представників у цьому органі. У 1942 році в Липовлях засновано Культурно-просвітницьке товариство українців “Карпати”, а сьогодні це товариство є головним осередком духовного, культурного, освітнього життя лемків-українців. Це товариство переросло в одне з найкращих товариств Союзу русинів та українців Республіки Хорватія і цього року воно представить нас на вашій культурній маніфестації, на вашій та нашій “Лемківській ватрі”. З гордістю наголошуємо, що сьогодні велика кількість лемків-українців – працюючі, освічені та поважні громадяни Республіки Хорватія, які своєю роботою та знаннями вплили до хорватського суспільства, вносячи свій вклад у розвиток молодого незалежного сучасного держави Хорватії.

Шановні друзі, це лише кілька коротких рис про нас, русинів та українців. Іншою нагодою ми зможемо розказати більше, я вірю, що для цього будуть як різні можливості, так і сприятливий для цього час. Вітаю всі організації, що входять до СФУЛО, якої метою та завданням є координація праці, представників свого народу, розкиненого по цілому світі та пошук найкращого шляху збереження національної і культурної цілісності, організації, яка підтримує інтеграцію своїх представників до товариства країн в яких проживає, водночас борячись проти асиміляції і розвиваючи та покращуючи відносини з країною своїх предків, праатьківщиною Україною.

Дуже дякую, всього найкращого.

Степан Семенюк

Московським лицемірам з Почаєвської лаври у відповідь.

"Українська Православна Церква - інше найменування Українського Екзархату Московського Патріархату."^а

Так власне визначив суть і істоту тзв. "УПЦ" Архієрейський Собор Російської Православної Церкви (див. "устав про управління РПЦ. VII. Екзархати"). Властиво у цих Постановах РПЦ заключається вся відповідь брехунам про тзв. "розкол на Україні", що його опублікували нещодавно в "Почаєвському Листку". "Отці" з Почаєва для обману людей зумисне не подають повної назви своєї церкви, яка є нічим іншим як екзархатом-намісництвом Московського патріархату в Україні, а митр. Сабодан намісником МП в Україні. Від цього нікуди не можна втекти. Але для виявлення лицемірності московських монахів в Україні пройдемося по їхніх "науках". Зачнімо від того, що Почаєвський монастир заснували КИЇВСЬКІ ченці в XIII ст., коли Московської Патріархії чи Митрополії навіть в лоні московських князів не було.

Почаєвська Лавра віками жодного відношення до Москви і Московського Патріархату не мала. Московські царі загарбали Почаєвську Лавру щойно в XIX ст.

Розправляючи про "розкольників" і "еретиків" автори "Почаєвського Листка" знов лицемірять і обманюють людей. Розкольниками і еретиками в апостольських правилах називається тих, які займаються голошенням незгідним з вченням Євангелії, а в даному випадку йдеться про приналежність до церковної структури; питання чисто організаційне, а не євангельсько-богословське. В якому апостольському правилі записано, що церква в Україні мусить належати до МП? Тому "отці" з Почаєва не подають, які "еретичні" чи розкольницькі" вчення голосять вірні УПЦ КП чи УАПЦ, не подають, які Апостольські правила порушують українські православні Церкви. Чому не подають? Бо не мають що подати. Тут не про ересі йдеться, а про визнання підлеглості московському патріархові, а це справа не євангелічної "ересі", а інституційна, її розв'язання передбачили отці церкви вже дуже давно. В 17-ому каноні IV-ого Вселенського Собору записано: "Устрій церковних справ повинен відповідати політичним і суспільним формам". Підтверджує таке ставлення справ і сентенція Фотія, а саме: "Належить прийняти, що права, які відносяться до церковних справ, повинні достосовуватися до політичних і адміністративних змін". Як бачимо "отці з "Почаєвського Листка" не заважили жодних політичних і адміністративних змін, які зайшли по 1990 році на Сході Європи, не заважили, що Україна вже не є УРСР, а Незалежною Державою. Зрештою, не одні вони цього не заважили, їх побратими по "істинному православию" комуністи теж не заважили і не визнають Незалежності України.

"Отцям з Почаєва годиться нагадати, що Вселенський Патріарх в своїм Томосі з 13 листопада 1924 року визнав загарбання Митрополії Київської і всієї Русі Московським патріархатом у 1686 році неканонічним, тобто - неправим. Зрештою, Патріарший Собор, після детронізації патріарха Діонісія 1686 року, загарбання Москвою Української Церкви визнав СИМОНІЄЮ, тобто КУПІВЛЕЮ. Тоді, про яку

істинно православному церкву теревенять автори "Почаєвського листка" ?

Багато "отці" з Почаєва в своїх "науках" покликаються на св. Євангелію, зрештою зовсім не до речі. Але, як писав П. Чаадаєв: "навіть диявол цитує біблію, але це не робить його теологом". І справді... Ось автори наводять слова Господа Ісуса Христа: "Я є виноградна лоза, а Отець мій виноградар. Усяку в мене гілку, яка не приносить плід, Він відсікає і всяку, яка приносить плід, очищує, щоб більше принесла плоду". Боже мій! Адже Господь Ісус Христос тут говорить про Себе, як божого Сина і що це має до митр. Сабодана і його патріарха Алексія II, невже "отці" з Почаєва вже інтронізували їх на місце Ісуса Христа і Бога Отця? Прости їм Боже, бо не знають що чинять! Втім вони таки добре знають що чинять, виконуючи волю пославшого їх - Московського патріарха, речника Російського великодержавія. Так було від віків, що православна Церква в Росії була державною церквою - за царів і за генеральних секретарів. Цю імперську роль (і її філії в Україні - УПЦ МП) чітко визначив А. Лугін: "Православная Церковь, как оплот догматической Истины!, симфония Самодержавия, осознание исторической миссии богоносного русского народа - суть духовные символы истинной Русской Империи".^б

Чи треба ще щось додавати до цієї цинічної але відображуючої суть "істинно православної" церкви? Для "істинно Русской Империи" РПЦ вже в XV ст. всі знані в московщині монастирі замінила на монастирські тюрми, де архимандрити були одночасно і начальниками тюрми. Згадаймо тільки долю гетьмана П. Кальнишевського...

То для "істинно Русской Империи" УПЦ МП в Україні так усердно підтримують комуністи з своїм "істинно православним" генсеком В. КПУ В. Симоненком. Аж не віриться, яка знаменна спільнота інтересів!

Теревенять "отці" в "Почаєвському Листку" і про потребу "кротості". тоді пригадаймо, які сумірні діла чинили і чинять "істинно православные" РПЦ/УПЦ МП. Коли в роки війни став відомим цілому світові злочин московських більшовиків в Катині, Москва заперечила цьому. Під цим "Заявленим" є підпис представника "істинно православної" Московської Патріархії. Сьогодні опубліковані документи про цей злочин московських комуністів навіть у Москві, а "істинно православные" з РПЦ/УПЦ МП далі мовчать. Мало того, сам найбільший "істинно православний" Алексій II домагається будови пантеону комуністичним вождям. Мабуть з "кротості"? "Істинно православные" разом з московською міліцією силою вигнали з церкви православної КП такі православних християн, загарбали саму святиню і майно парафіян. Сталося це в Ногінську під Москвою. Але люди моляться і далі, хоч тепер під церквою.

"Істинно православные" напали і побили митр. Філарета під час служби Божої в Маріуполі. Чинну участь у цих злочинах беруть священники "істинно православної" РПЦ/УПЦ КП в Україні і поза нею. Така то справжня "кротість" і сумірність "отців" з Почаєвської Лаври "УПЦ" московського Патріархату в Україні.

На кінець хочемо пригадати авторам "Почаєвського

Листка", що то Україна-Русь охрестила Московщину-Росію, хоч москалі вбивали наших проповідників єпископів ще в XII ст. То Київ просвітив північні краї, як писав Нестор, словом Божим. То "Київська Русь/ Україна осягнула високий рівень релігійної культури, яка промінювала до Новгороду, Ростова, Москви."^в То "та культура, яка (...) живе і розвивається в Росії, є органічним і безпосереднім продовженням не московської, а київської культури".^г Очевидно йдеться про гуманістичну християнську, а не московсько- більшевцьку, яку сповіщують "отці" з Почаєвської Лаври і які хочуть нас "просвітити", як писав Т. Г. Шевченко, який був глибоко віруючою людиною і сам православним, так писав про "істинно православних": "головний вузол старої московської внутрішньої політики - православ'є".^д Так воно було, так є і так, мабуть, буде, аж Господь Бог не отямить запеклих московських імперіалістів в православній шкірі. Доки Господи терпітимеш блюзнірство вовків в овечій шкірі?!

Якщо йдеться про стосунок Вселенського Патріарха, то слід "отцям" "Почаєвського Листка" нагадати, що він в листі до Московського патріарха 1991 року визнав Московську патріархію в границях 1593 року. А тоді ані Україна, ані Білорусь, ані Естонія, ані Молдова...не були в тих границях. Радимо почитати історію Церкви і історію взагалі. Господь сказав: Правда визволить вас! Голосімо людям ПРАВДУ!

Примітки:

а/ подається за "Православним Вісником" ч. 4/90 р.

б/ А. Дугін. "Основи Геополітики". Москва, 1997 г.

в/ Я.Келлер. "Православ'є".

г/ кн. М. Трубецькой, Париж, 1926 г.

д/ Т. Шевченко. Щоденник. 17. 09. 1857 р.

Павло Лопата

Йосиф Сембратович

(До 100 - річчя з дня смерті)

Йосиф Сембратович помер після однотижневої недуги 23 жовтня 1900 року на вісімдесятому році життя в Римі. Його тлінні останки було поховано на центральному римському цвинтарі "Кампо Верано", де покійник спочиває у братській могилі римських кардиналів Священної Конгрегації Поширення Віри. Щороку підчас Зелених свят Колегія Св. Йосафата над цим гробом відправляє панахиду. Після наглої смерті велика шана та незабутня пам'ять про цього шостого з черги митрополита в Галицькій Митрополії у Львові залишилася в серцях нашого народу на довгі роки. Його тверда віра і прив'язаність до рідного обряду, побожність, контемплативність та добродушність довели його до втрати митрополичого крісла. Під кінець XIX ст. гострий настрої віденської політики, чи радше австрійського уряду, супроти української церкви в Галичині, можна було відчуті із слів самого цісаря Франца-Йосифа, який сказав: "Коли б Галичина стала римо-католицькою я би був ущасливленим". Відчуваючи таке настановлення з боку цісаря митрополит Йосиф вибрався до столиці Австро-Угорщини у 1882 році з

наміром боронити права рідної Церкви. На цю нагоду вже чекав його опонент, який змусив Сембратовича раптово уступити з митрополичого престолу. В такому розгубленому і до крайності пригнобленому стані цей глава нашої греко-католицької церкви погодився на уступлення і з боку натиску на нього бачучи, що іншого виходу йому не залишилося.

Невдовзі після резигнації митрополит Йосиф перенісся на дальший побут до Риму, де прийняв титул Теодосіопільського архієпископа. У цьому столичному місті Йосифа Сембратовича було призначено головою папської комісії для ревізії церковних книг а згодом і консультантом так званого Індeksu. Як асистент членів папського трону брав участь у всіх поважних церковних святах. Багато свого часу архієпископ присвятив церковним справам та глибоким молитвам, через що й був широко відомий серед багатьох особистостей у Ватикані. З нагоди 50-ліття священства, яке припало на листопад 1895 року, кардинал Сильвестер Сембратович - братанок Йосифа і його наслідник, разом із єпископом Юліаном Пелешем, приїхали спеціально зі Львова до Риму привітати ювіляра та зложити йому побажання з чисельними підписами духовних і світських осіб та багатьох вірних трьох єпархій Галицької України. У Римі архієпископ Йосиф мав тісні зв'язки зі Львовом, якого часто інформував про розвиток українських церковних справ та події навколо них. Свою юзбірку цінних книг у передсмертному заповіті записав українській семінарії в Римі.

Йосиф Сембратович народився 8 листопада 1821 року в Криниці, Мушинського деканату на Лемківщині, де його батько був парохом місцевої церкви. Народну школу закінчив у Мушині а середню в Новому Санчі. Теологічні студії продовжував спершу у т. зв. цісарському конвікту й опісля на Віденському університеті богослов'ї, який закінчив у 1845 році. Того ж самого року єпископ Іван Снігурський висвятив його на священника. Після рукоположення було прийнято Йосифа до вищого богословського заведення св. Августина в Відні, де незабаром отримав звання доктората богослов'ї. Після повернення до Галичини молодий священник був префектом в нововідкритій семінарії в Перемишлі а потім заступником професора Св. Письма Нового Заповіту на львівському університеті, в якому став керівником катедри із званням дійсного професора. Архисерейські висвячення о. др Йосиф отримав 11 червня 1865 року від митрополита спиридона Литвиновича, після чого виїхав до Риму і там крім виконання різних обов'язків, працював для Конгрегації Поширення Віри. Коли фізично занепав на силах перемиський єпископ Тома Полянський, Апостольська курія іменувала архієпископа Йосифа Сембратовича адміністратором цієї єпархії у жовтні 1867 року. На цьому пості, наперекір, через різні труднощі і непорозуміння з боку особистих амбіцій деяких осіб в управі єпархії арх. Йосиф ревно працював для її духовного відродження. Він часто відвідував йому приналежні парохії, цікаво в них проповідував, радо зустрічався і розмовляв із вірними та провадив катехічні науки для старших і молоді. За всю його жертвенну і віддану працю, 18 травня 1870 року, цісар іменував арх. Йосифа галицьким митрополитом, а місяць пізніше папа Пій IX прийняв його номінацію. З початком серпня митрополит очолив Львівську митрополію, яка понад рік часу, бо Литвинович помер 4

червня 1869 року опинилася без духовного провідника. Рівночасно вищезгаданий папа римський іменував митрополита асистентом папського трону і консультантом Конгрегації Поширення Віри для справ східного обряду. На плечі цього святця, крім важкої праці для успіхів львівської єпархії, попав на повні два роки тягар і перемиської єпархії, в якій перед тим помер єпископ Т. Полянський. З дня висвячення Івана Ступницького для очолення сусідньої єпархії, митрополит Йосиф насправді з посвятою усіх своїх сил взявся за нелегку працю. Під час свого головування він відвідав стільки канонічних візитацій розлогих деканатів, яких ніякий митрополит перед ним не зробив. Найбільшу увагу звертав на свої проповіді та катехизацію, на підставі чого митрополит видав декілька послань. Не менш важливу увагу глава церкви присвячував вихованню майбутніх священників у духовних семінаріях. Щоб прикрасити в середині катедральний храм Св. Юра, він видав 1876 року окреме архипастирське письмо, яким заохочував усіх вірних, замість розпускати гроші на пияцтво, складати свої пожертви на цю ціль. Збірка принесла поважну суму грошей, яку передано голові окремого комітету крилошанину І. Жуковському, а той найняв фахівців для виконання реставрацій та внутрішніх прикрас катедри.

Митрополит подбав і про інші церковні будинки та церковне майно і завів нові меліоративні реформи стосовно кращого використання церковних земель, як також завів нові методи навчання питомців та конкурсних іспитів, які досі провадилися за старим неканонічним способом. Значних зусиль митрополит вложив і для отверезіння народу, бо в цей час шкідливе п'янство нищило наше населення морально і матеріально. Це пияцтво попирала польська шляхта і жидівські коршми, які тоді опинилися в руках жидів для кращої монополії над бідним народом. Митрополит разом із духовенством повели плянову протиакцію, започаткували місійні товариства священників, які закликали своїх вірних опам'ятатися і боротися за отверезіння. Акція тверезости, якої Йосиф був усією душею, спонукала його написати "Послання о великій достоїнстві чоловіка", що є підставою митрополита великої любові до свого народу. Цей лист виданий 1876 року вважався тоді як початком нової епохи в економічному розвитку українців у Галичині, бо тверезістю піднісся як матеріальний добробут, так і моральний рівень народу. Такі чини добродійства митрополита Йосифа незлюбна польська шляхта, якої значні впливи на Вісвітлий день постійно зростали. Поляки старалися різними способами компромітувати митрополита і ліквідувати його вплив серед українського народу.

З причин таких клопотів та шкідливих і несприятливих умов праці, не тільки адміністрація св. Юра і члени товариства "святюрці", але й сам митрополит Йосиф особисто щораз більше втрачали престиж та значення в політичних справах свого народу. По якомусь часі голова церкви виявився компромісним, уступчивим та слабким виконувати свої завдання. Таку, мабуть і його пасивність, використала царська влада, яка вирішила усунути митрополита Йосифа Сембратовича його власною резигнацією.

(Передрук з журналу "Лемківщина", ч.4, зима 2000 р.)

Продовження з № 4(31)

Іван Шафран

НАША НЕЩАСНА ЛЕМКІВСЬКА ДОЛЯ

Фото: Автор статті Іван Шафран

По тим коротким відпочинку, ми поїхали далше на захід Чехословаччини і знова маємо перебивати лінію фронту, Другого дня зупинилися ми в одному селі. Сказано нам, що будемо відпочивати. Вхидимо до порожніх будинків, всі вікна повибивані. В будинках найперше мусіли ми зробити порядок, щоби можна було відпочивати. Зайшли ми до підвалу, де вуло багато різних перетворів та харчових продуктів. Були також дві баньки (посуди) денатурату (скажений спиртус). Я знайшов ще санітарний ніжик, який для мене був би придатний. В той час входить наш командір баталіону – майор і каже мені показати знайдений ніжик. Я йому подаю, він оглянув його і каже; - "Сто трафея тебе не нада" і забрав ніжик і ті баньки з денатуратом. По годині часу все начальство було п'яне. Надійшов розказ виїзду на фронт а не було кому фахово командувати військом, тому поїхали ми в противну сторону, Тільки виїхали ми за село а на нас надлетіли два боеві літаки. Було досить часу щоби полетіти і схоронитись у лісі, але командіри казали, що надлітують наші лотчики. Помилялись! Як надлетіли на нас кинули бомби і згоріло 20 самоходів з нашого ешелону. На автах було багато мін, гранатів та інших матерілів вибухових. Три перші авта вспіли доїхати до лісу, на четвертий, на котрому я був, впала бомба. Ми всі скоро зіскочили з самоходу і почали щосили бігти прямо до лісу. Але змусили нас до падання на землю розриваючися міни, бомби і арматні кулі. За нашими трьома автами їхала мінометна рота. На їх авто впала бомба і ніхто з них не остався живим а були там переважно наші хлопці з Лемківщини. Вони дуже гарно співали. Пам'ятаю їх перекрасний спів з Рабки до сьогодні. Ми втекли далеко в поле.

Там я обандажував тих ранних, що могли ще втечи. Надіхали самоходи і позберали поранених. Тоді дуже багато загинуло нашого війська.

Під вечір, вже як догорювали наші самоходи, сформовано з живих колону і ми поїхали далі в західну сторону. Їхали цілу ніч аж над раном доїхали ми до міста, за котрим розтяглась лінія фронту. На хвилину затримуємось, перед нами їхали танки і з них посипалися стріли по німецьких окопах. За нами були армати з котрих також стріляно до окопаних німців. Тоді ми почали наступати і нам пощастилося переїхати через прорвану німецьку лінію фронту. По тому прийшов розказ, скоро їхати далі, щоб відтяти дорогу відступаючим німецьким військам, а німців доганяло інше фронтове військо, не наша штурмова дивізія. Так ми їхали, вже без перерви до вечора. Вечером ми троха відпочали, достали вечерю, харчові продукти, амуніцію по 500 штук куль, 6 гранатів, в тому один протипанцерний, протигазову маску, лопатку, а я ще торбу санітарну з бандажами. Нам сказали, що незадовго стрінемось з союзничними Арміями, тому всі мають бути вистроєні, не може забракнути, навіть одного гузика в мундурі. Але, заки це станеться, мусимо розбити німецьку дивізію "SS".

По тому, пізнім вечером ми виїхали в дальшу дорогу, переїхали кілька сіл і лісом далі. Над самим ранком приїжджаємо до села Ліщина, над рікою Ельба. З одної і другої сторони чути бій а ми їдемо селом. Я їхав в першому самоході, доїжджаємо до мосту, на якому показався червоний прапор. Затримуємось, показуються чеськи партизани, що охороняють міст і кажуть нам переїжджати. Два перші наші авта переїхали а третє не вспіло, бо з лісу посипалися арматні стріли по мості. Партизани розпочали бій з німцями, котрі хотіли вимінувати міст. Німецька арматня куля вдарила в наше авто, розбила мотор і кабінку самоходу, але нікого з вояків не поранила. Ми зіскочили з авта та розставились в лінію і почали окопуватись. На нещастя мені згубилася лопатка і не мав чим окопатися, то офіцер – політрук сказав що я маркерую. Це діялося 8. травня 1945 р. На колонії за селом з правого боку точився штурмовий бій. Наші війська здобували головний німецький військовий штаб, Забрали в полон 12-ох офіцерів, замкнули їх у підвалі.

Ми чекали коли прийде допомога, а допомога скоро не приходила, аж о год. 9-тій приїхали два авта. Тоді нас виправили в бій на містечко Штемберг, віддалене від Праги біля кілька кілометрів. З правого крила ми мусіли перейти через дорогу на ліве крило і так вперед до міста. Я дуже змучився, несучи все обладнання санітарюша, не міг бігти, Тоді той політичний виховник – офіцер (єврей), витяг револьвер і сказав що мене застрілить, за те, що я хочу здезертувати. Але зі мною були ще двоє; кулеметчик і мій помічник – санітар, но він каже до мене; - не страхайся, я його сліджу і як він схоче до тебе стрілити, я до нього скорше вистрілю. Політрук перелякався і зараз сховав пістолет. Тоді ми в міру сил побігли далі а по нас раптовно посипалися німецькі стріли. Бачимо німці з фабрики витігають тяжкий машиновий карабін, закладають тасму, нас огорнув страх, почали ми стріляти з кулемета, тоді німці залишили карабін і втекли а і тому, що наші вдерлися вже до фабрики. Наша рота бігла поза фабрикою між плотом і каналом, що провадив до міста. За каналом була гора а на горі Монастир. Звідтам до нас німці сильно стріляли з армат. Перший біг мій помічник за ним кулометчик, я, та ще трьох стрільців. Переді мною впала арматня куля, мною закрутило, я раптовно стягнув гелм на очі і нараз почув гук вибуху тої кулі, безвладно повалився на землю і почув якби відірвало мені ногу. Дивлюсь, за мною всі лежать і всі поранені. Чую хтось плаче і то знайомий голос Галушцака з Ліщин (імена вже не пам'ятаю). Я питаюсь, що

ПОДЯКА

Складаємо сердечну подяку за надіслані пожертви на фонд видавництва „Ватра”, що їх переслали:

Лідія і Олександр Колянчук - 120,- зл.

Григорій Пецух (Закопане) - 30,- зл.

Бажаючим допомогти нам подаємо наше банківське conto:

ВРН O/Gorlice: 10601510-320000119532 (wpłata na kwartalnik „WATRA”)

СПРОСТУВАННЯ

У попередньому числі Ватри вкралася друкарська помилка. При кількості вплачених сум на відбудову ватряної сцени, що їх зібрав п. В. Горбаль з Канади подано квоти в зл. а мало бути в канад. долярах. Жертводавців і читачів перепрошуємо.

Редакція

Шановні Читачі !

Перепрошуємо Вас за опізнення видання нашого кварталника. Сталося це з причин складної фінансової ситуації ОЛ. З тої причини змушені ми були, чекати на впливи від колпортерів за попередний номер, щоби зібрати гроші на оплату друку Ватри. Тому звертаємось з проханням до всіх колпортерів о систематичні в плати.

Редакція

ПРИВІТАННЯ

Щиро вітаємо головного секретаря Редакції національно – етнічних передач Словацького радіо в Пряшеві Пана **Павла Богдана**, члена Президії СФУЛО, колишнього голову Центральної ради Союзу русинів – українців Словаччини (в минулій каденції) з Вашими житевими круглими роковинами, що проходили у жовтні м.р.

В часі Вашого головування ЦР СРУ СР пожвавилася дружня співпраця між нашими братніми організаціями. Ми їздимо до Вас на художні свята, організовані СРУ Словаччини, Ви на нашу Лемківську ватру до Ждині, та ще й з художніми колективами.

Зичимо Вельмишановному Ювілареві доброго здоров'я, щастя, радості у житті, багато сил та витривалості до дальшої плідної праці в українських передачах з Пряшева, котрих так радо всі слухають на Лемківщині.

Хай Вам щастить, а Всевишний благословить на Многая літа!

За редколегію Ватри
(Петро Шафран)

За ГУ ОЛ у Польщі
(Александр Маслей)

Презераме стари фотографіі ...

Пам'ятник на могилі о. Антона Погорецького, декана і пароха села Брунари, народженого 16.06.1904 а померлого 5.10.1940 р. та похованеного біля церкви в Брунарах. С.п. о. А. Погорецький був переслідуваний перед другою світовою війною і в'язнений у Картузькій Березі. Після року вільності, знищений фізично і психічно помирає, маючи лише 36 років.

Село Брунари було знане не тільки на Лемківщині. В ньому відбувалися великі Відпусти на Преображення Господне. В той день приходили Процесії з наоколичних сіл та приїзджали люди з дальших місцевостей. В часі першої світової війни ув'язнено місцевого пароха і декана о. Петра Сандовича (народжений 20.06.1858 р.) та його сина Антона (народжений 6.07.1897 р.) і без суду обох розстріляно в Новому Санчі 28 вересня 1914 р.

Родина Февронії (з Регетова) і Антона Малиняків з Береста у міжвоєнному часі. З ліва на право сидять: Февронія, Антон, їх дочка (монахиня) а перед ними внук Теодозій - син Івана, стоять; їх дочка Розалія (видана за Григорія Голов'яка з Береста), син Іван і дочка Анна.

В 1942 р. в часі примусових робіт в Німеччині: Текля Дуда і Миколай Орач – обоє з села Поляни біля Криниці. Пізніше подружжя, що проживало у Криниці.

Фото. З передвиселення в селі Перунка. З ліва на право; Осиф Хорощак, Василь Адамяк, Ксеня Адамяк і сидить Антоніна Гаворщак, тепер жінка Василя Стухляка з Береста, що проживають у Пшемкові.

... і стари документи

DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 21 października 1950 r. Nr 47

TREŚĆ:

ROZPORZĄDZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

Poz. 430 - z dnia 11 października 1950 r. w sprawie zmiany granic miast: Kazimierz Dolny, Puławy, Myślenice, Zakopane, ustanowienia gminy Ujsoły oraz zmiany nazw gmin Stany i Uście Ruskie 644

ROZPORZĄDZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

z dnia 11 października 1950 r.

w sprawie zmiany granic miast: Kazimierz Dolny, Puławy, Myślenice, Zakopane, ustanowienia gminy Ujsoły oraz zmiany nazw gmin Stany i Uście Ruskie

Na podstawie art. 4 i 5 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1950 r. o dokonywaniu zmian podziału administracyjnego Państwa (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 48) zarządza się, co następuje:

§ 7. Nazwę gminy Uście Ruskie w powiecie gorlickim, województwie rzeszowskim zmienia się na Uście Gorlickie.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1951 r.

Prezes Rady Ministrów: Józef Cyrankiewicz

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРО ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

25 листопада 2000 р. Парламентарний Клуб Унії свободи організував конференцію присвячену законіві і проблематиці достосування польського права до європейських стандартів прав національних меншин. Голова цього Клубу посол Єжи Верховіч запросив між іншими на цю конференцію Редакцію „Ватри”.

Обради комісії до справ національних меншин очолив Яцек Куронь. Були там представники меншин: лемків, українців, словаків, німців і ромів.

Представлено проект закону про меншини, показано його у відношенні до прав Європейської Унії. У дискусії представлено свої думки, пропозиції та проблеми.

При тій нагоді порушено теми; охорони меншин від дискримінації, яка часом має місце перед польськими урядами. Появилась також нагода, щоби дещо пояснити про відносини поодиноких польських урядників до нашої меншини.

Я сказала:

„Nazywam się Lidia Kowalska, przyjechałam z Gorzowa Wlkp. Prowadzę w Gorzowie Wlkp. punkt nauczania języka ukraińskiego. Reprezentuję Zjednoczenie Łemków w Polsce oraz redakcję kwartalnika kulturalnego „Watra” tej organizacji.

Nasze Zjednoczenie jest organizacją o orientacji proukraińskiej, w przeciwieństwie do Stowarzyszenia Łemków, którego przedstawiciele są tu również obecni i oni uważają się za odrębny naród.

„Watra” wydawana jest od 1990 roku i kolportowana w Polsce, Ukrainie, Słowacji, Czechach, Europie Zachodniej, Ameryce Północnej. A z przykrością muszę tutaj to powiedzieć w imieniu własnym i kolegium redakcyjnego, że „Watra” nie otrzymała dotacji Ministerstwa Kultury i Sztuki, mimo że taki wniosek składano corocznie.

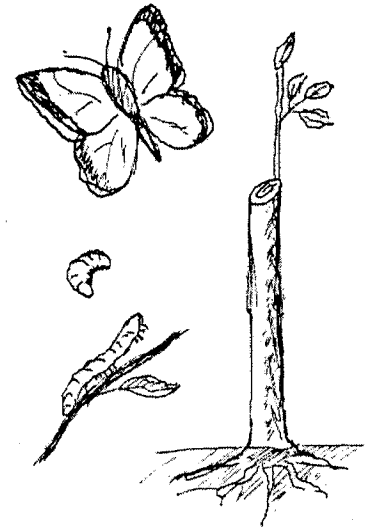
Pan przewodniczący (poseł Jerzy Wierchowicz) zapowiedział, iż dzisiejsza dyskusja nie musi bezpośrednio dotyczyć projektu omawianej dziś ustawy, w związku z tym pozwolę sobie z tej możliwości skorzystać. Mianowicie: pocieszającym bardzo jest fakt, iż mniejszości narodowe będą mieć szansę ochrony przed

dyskryminacją. I mam tu na myśli dyskryminację w szerokim znaczeniu. Poczynając od stereotypów bardzo krzywdzących, przekazywanych przez starsze pokolenie młodemu pokoleniu. Sama wychowywana byłam w szkole na lekturze obowiązkowej; „Łuny w Bieszczadach”, „Śladami rysich pazurów” i td. a miało to miejsce bodajże w klasie czwartej. Chciałabym tutaj jednak powiedzieć o dyskryminacji innego rodzaju, tej o której wspominał prof. Rzepliński, dyskryminacji mającej czasem miejsce w kontaktach z organami władzy państwowej, tej która jest najbliższej obywatela - przedstawiciela mniejszości. Państwo pozwoli, że posłużę się tutaj bardzo osobistym i bolesnym dla mnie przykładem:

Otóż mój ojciec Michał Kowalski - redaktor naczelny, wspomnianego kwartalnika „Watra” od 1990 roku, który zmarł nagle rok temu został w 1947 roku przesiedlony, przepraszam: wysiedlony wraz z ludnością łemkowską na ziemie zachodnie i północne w ramach bezprawnej, wojskowej akcji deportacyjnej „Wisła”. Potem w 1962 roku został skazany na sześć lat więzienia za to że był „zwolennikiem powrotów”. Nigdy tam nie wrócił, po prostu chciał tylko wrócić, chciał by wysiedlona ludność mogła legalnie powrócić w góry. Spędził 6 lat w ciężkich więzieniach jako „anty państwowy”- więzień polityczny we Wronkach i Strzelcach Opolskich. I nareszcie w końcu lat 90-tych doczekał się uniewinnienia, które zapadło w Sądzie Najwyższym w Warszawie w składzie 7 sędziów pod przewodnictwem Pana Strzembosza. Teraz Sąd Okręgowy w Gorzowie miał tylko za zadanie określić wysokość odszkodowania za 6 lat niewinnie spędzonych w więzieniach, tymczasem na pierwszej rozprawie prokurator, który reprezentuje prawo, a co za tym idzie i państwo użył argumentu cytując: „kosmos”.

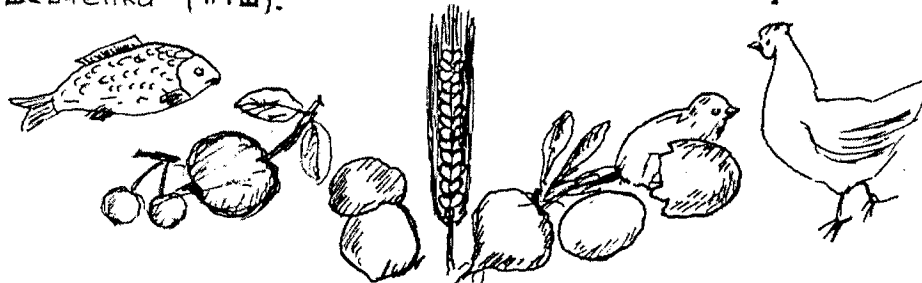
Mój ojciec - niezwykle skromna osoba - przejął się tym bardzo, następnego dnia dostał zawał i zmarł. W ten sposób został okrutnie ukarany On, jego rodzina i cała społeczność za to, że chciał dowieść prawdy. Dyskryminacja jest najgorszym narzędziem w rękach każdej władzy, dlatego powinniśmy mieć tego świadomość i wszyscy zmierzać ku temu by chronić mniejszość przed tą najgorszą krzywdą. Dziękuję za uwagę”.

Лідія Ковальська

МІНКО ЮЛІЯН

Юліан Євген Мінко народився у 1893 році в селі Конюхів Стрийського повіту Львівського в-ва. Навчався у народній школі і Гімназії в Стрию. Студіював у Віденському університеті й інституті Сьюме, звідки брав участь в експедиціях до північної Африки (в зоологічних). Закінчив студії у Львівському університеті. Був учителем природи і географії у гімназії в Стрию, Тернополі і Паб'яніцах, середній Польщі. У 1939 році переїхав у Криницю. З 1940 по 1944 р. викладав біологію в Українській учительській семінарії в Криниці. У 1944 році виїхав до Німеччини, потім до Австралії. Поселився в Тасманії, де помер у 1970 році. Був активним членом Українського Наукового Товариства ім. Шевченка (НТШ).

Продовження з № 4(31)

С. Крутояр

ДЕЩО ПРО ІВАНА ПАВЛИКА

*Іван Павлик Майор
в стані спочинку*

У Ряшеві, Івана Павлика в скорому часі, військовим Судом засуджено на смертну кару. Але за старанням друзів з Бавдінству в Пшеворську, що служили тоді у Ряшівській в'язниці сторожами, зменшено кару до 15 років. Потім вони вивезли його в кошах на хліб за місто і випустили на волю.

Слід сказати, що його родина була примусово виселена на Радянську Україну, ще 26 березня 1946 року, тому то по кількох місяцях, кінцем квітня, повернувся до свого відділу УПА. По кількох днях зостав він авансований, через головного провідника – генерала Чупринку до ступення поручника, політичного виховання.

26 травня 1947 року в рамках акції “Вісла” І. Павлик депортований з чужими людьми з сусідніх сіл Харитони і Ляшки (присілок

Бабяки) на Ольштинщину. Привезено їх 13 червня до села Будри, що в повіті Венгожево. Вже від перших днів шукав праці, щоб якось жити, а одночасно почав шукати молодих хлопців, головне таких, що були чи співпрацювали з УПА та інших свідомих мушин. Так що вже в кінці червня було утворено підпільну організацію, що називалася “Організація Визволення України”, а за дату повстання організації прийнято першого липня 1947 року. Саме перша група цієї організації повстала у гмінному селі Будри. Працюючи кілька тижнів у лісі, недалеко Бань Мазурських, почав там шукати українців-однородців, так що у серпні постала друга організаційна група. Далше творено наступні у Венгожові, Кутах, Посежджу, Гіжицку, Мазухівцях, Хшанові к. Елку, Чернівці, Кентшині, Мронгові. Тоді вже без його допомоги було організовувано більші чи менші групи по інших воеводствах. Але всюди офіційно називали “Українська Організація”.

Головним провідником цієї організації став Іван Парлик, знаний як “Тихий – Шум”.

Організувано перші хори, художні колективи, драм гуртки, танцювальні забави, тощо. Всюди користано з патронату загально-польських організацій, як; “Товариство польсько-радянської дружби”, “Звйонзек млодзежи польскей”, Урядів Гмін, “Теесів” та інших. Вже у 1948 році естрадна група з Бань Мазурських була на Центральних дожинках у Вроцлаві,

а у 1949 р. на Центральних дожинках у Любліні.

Розпочато тайне навчання української мови молоді, але траплялися і прихильні шкільні власті де відчинено пункти навчання при школах. Були місця де вербовано українську молодь до середніх та вищих шкіл, наприклад на Венгожівщині вислано до вищих шкіл в рамках ЗМП 9 осіб.

Великою перешкодою були жорстокі переслідування, та арешти. Лише в повітах Венгожево, Елк, Гіжицко, Моронг Кентшин, заарештовано та ув’язнено по засудженні на довші роки ув’язнення 7 молодих хлопців та дівчат. Багато загинуло в сутичках з військами Внутрішніх справ, та УБ, головне з відділів чи боївок УПА. Рівнож багато зістало засуджених на смертну кару.

В 1947 році І. Павлик працював у лісі кілька тижнів як звичайний робітник а дальше став дорожником на головній дорозі яка з’єднувала Венгожево – Голдап, на відтинку Будри – Бане Мазурске. У січні 1948 р. закінчив 2. тижневий організаційний курс ЗМП у Кентшині. По курсі, від 15 січня 1948 року назначено його повітовим головою цієї ж молодіжної організації у Венгожеві. Також цього ж року у місяці березні закінчив місячний курс торговельного книговодства. Вся ця праця була для нього заслоною, та тимчасовою охороною перед переслідуванням чи арештом. За нею він мав можливість проводити підпільну працю серед українського населення.

Вже на переломі 1948 – 1949 р. Іван Павлик почав організувати “Церковні комітети”, які домагалися у влад своїх рідних українських богослужень. Повітові влади давали без довшого чекання не тільки зіволення, але признавали і поміщення на церкву, але тільки на православне віросповідання. Перші православні церкви повстали в Елку, Гіжицку, Кентшині, Мронгові, Венгожеві та інших містах північної та західної Польщі. На греко-католицькій відправи влада в деяких місцевостях дала від себе зіволення, але римо-католицький клер наробив шуму, та став великим противником, Це все тягнулося довгими роками. Тому багато українців, не тільки православні, але й греко-католики відійшли від костела а одночасно і від полонізації, учащали на Богослуження до православних, в своєму обряді, щоби хоронити себе та своїх дітей перед асиміляцією.

15.05.1949 року Іван Павлик перейшов працювати до поштового уряду в Банях Мазурських, де в короткому часі став начальником пошти. Тут разом з місцевими організаціями, церковними комітетами зайнялися ремонтом двох костелів, признаних Повітовим старостовом у Венгожові на Греко-католицькі церкви, а саме у Банях Мазурських, що знаходився поміж римо-кат. плебанею і цвинтарем, а другий у селі Гродзіско. Одже, за ці костели дійшло до довготривалого процесу, почавши від пов. Суду у Венгожові, а дальше через Гіжицко, Ольштин, до Найвищого суду у Варшаві. Судові справи тягнулися від 1952 року до 1956 року. Судовий процес виточив для Церковного комітету місцевий проборщ Володимир Бозюк, якого підтримувало усе римо-католицьке священство, на чолі з біскупом з Ольштина і примасом Польщі. Все ж таки по факті ксьондз Бозюк виграв і в цьому часі допровадив до знищення костела, в якому мала бути церква у Банях Мазурських, а відправляли в ньому також місцеві євангелики. Костел у селі Гродзіско передано православним. Але і ксьондза В. Бодзюка перенесено до пов. Щитно.

(Продовження буде)

Степан Семенюк

ЇХ ЗБЕРЕГЛА ВІРА

Греко-католицька парафія св. Кирила і Методія в Міжріччю

Міжріччя, старинне місто над Оброю. Сюди переселено із різних місьць депортації, чимало українського населення, колишніх жителів Горлицького, Ясельського, Сяницького, а навіть Березівського повітів. Ще живуть люди з сіл Лося, Чертижне, Баниця, Добра і інших. Ще не так давно в гуртку УСКТ - ОУП було сотня членів, тепер на звітно-виборчі збори прийшло дещо більше сорок осіб. Ще два роки тому відбувалась щорічно "Ватра", організована місцевим гуртком, діяв пункт навчання української мови. Тепер цього всього нема.... Лише на навчання релігії приходило семеро дітей.

В газетному кіоску можна купити "Наше Слово". Окрім того "Ватру" і "Наше Слово" передплачують групово. Звідси передають пресу до Осецка. Заслуга у цьому не мала пана Дмитра Давида. В церкві, зрозуміло, можна придбати "Благовіст" та інші церковні видання.

Церковне життя тут відродилось 1957 року завдяки клопотанням о. Дзюбини. Тоді відправи відбувались в латинському костелі. В 1983 року костельна влада передала греко-католицькій громаді, будинок, колишньої євангелицької каплиці. Люди будинок довели до вимог (мінімальних) нашого обряду - зроблено гарний іконостас (майстер-різьбар М. Стафін'як і маляр А. Стефанівський), престол і все інше необхідне. В 1988 року перед будинком церкви встановлено дерев'яний високий хрест, в честь хрещення Русі-України. Не бракує в церкві вишиваних рушників на іконах. Раніше бувало, що хтось вибивав шибки у вікнах церкви. Сьогодні, слава Богу, спокійно. Тут люди хрестять новонароджених, вінчаються молоді. На службу Божу приходять біля п'ятдесять осіб, або більше і гурт діток.

Від чотирьох років парохію очолював о. Іван Ключник, який відійшов на парафію до Щеціна. Тепер парафію обняв о. Юрій Бойченко. Ми з Дмитром Давидом ідемо до Осецка.

Греко-католицька парафія в Осеску

В Осеску в 50-60-х роках діяв чудовий український хор, яким керував незабутий композитор і диригент Ярослав Полянський. Після його виїзду до Варшави, хор властиво, перестав існувати. Жаль, сьогодні тут проживає більше двадцяти

українських сімей. "Наше слово" і "Ватру" передають ту із Міжріччя. Підчас гостини в Осеску подарували нам журнал "Лемківщина", що виходить в США

Не діє тут пункт навчання української мови, не ведеться навчання дітей релігії. Не берусь судити, чому так діється. Як заповів після Служби Божої Семен Дуда, що в слідуючу неділю відбудуться звітно-виборчі збори гуртка ОУП, якого правління займеться цими питаннями.

Церковне життя, – це властиво Служба Божа в неділі і свята. Парафію обслуговує о. парох з Міжріччя. Богослуження відбуваються в старому (1380 р.) понімецькому католицькому костелі св. Миколая, який є власністю римо-католиків. Весь інтер'єр, включно з готичкими написами і німецьким стилем зберігся з передвоєнних часів. На час нашої Літургії перед вівтарем ставляють дві великі ікони; Спасителя і Богородиці, які створюють видимість іконостасу. Ікони і все, що можна, прикрашають вишиваними рушниками, що надає, хоч частково, відчуття української церкви, чогось рідного. Шо ж, така доля бути на "комірстві", бути не у себе.

На Богослужінні присутніх, хіба, 50 осіб, десятеро дітей. Сюди приїжджають люди з сусідніх сіл. Церква об'єднує і скликає!

Але треба сказати, що наші люди досить кмітливі і винахідливі, багато хто зайнявся підприємництвом, інші непогано господарюють а декотрі працюють на державних посадах.

Коли буваш з нашими вірними, а вони скрізь зичливі і гостинні, мимоволі зроджується думка з часів "коли ми були ще козаками", за словами Т. Шевченка.

По – перше, наше релігійно-громадське життя взагалі, а нашої ситуації зокрема залежить у великій мірі від священників, від їхньої громадської постави, Вони спілкуються з людьми не тільки як з громадою під час літургії, але й особисто і в різних обставинах, які створює життя. Історично так сталося в Україні, що Церква була одночасно і носієм освіти і культури в народі. Вже в IX столітті у Києві були князівські (державні) школи, вчительські монастири, при церквах громаджено бібліотеки, переписувано і видавано книги. За часів Гетьманської держави (Козаччини) церковники були також культурними діячами, священники займалися вихованням молоді.

Перемиські Владики з 1780 р. започаткували відродження народної освіти, закладаючи при парафіях школи для навчання рідної мови. Був це властиво наказ для парохів, який мудрий! Годі перецінити вклад нашого духовенства в національне

відродження в тяжкі роки поневолення, поки большевики не знищили в тридцятих роках Українську Автокефальну Церкву а в сорокових зліквідували Українську Греко-католицьку Церкву. І це відноситься до архипастирів, як і низових священників.

По – друге, наша молодь після закінчення навчання в середніх школах чи університетів, загалом повертала до своїх місцевостей і була організатором національно – господарчого, культурно-освітнього життя. А яких успіхів вони добивались! Наша кооперація була дуже сильною, наші культурно-освітні і спортивні товариства весь час зростали, Це видно й тепер в неодній місцевості напр. В Білому Борі, Перемишлі... Але треба сказати оте – але і на жаль... очевидно, часи змінюються, але творіння давало сил, яких так нам тепер потрібно, як ліків.

Іконостас в церкві у Міжріччю

Провізоричний іконостас в Осеску

Степан Семенюк.

ЛЕМКІВСЬКИЙ КАЛЕНДАР 2001

Як щороку “Бібліотека Лемківщини” порадувала нас Лемківським календарем 2001, який навіть у Польщі появився вже у грудні 2000 р. Радує і те, що календар досягнув наклад 1000 примірників (попередній – 600). Гарна кольорова окладинка зі світлиною лемка Михайла Костика на тлі Бескидів.

Як і в попередніх роках складається з тематичних частин; церковної, історичної (події і люди Лемківщини, стежками історії, вони любили рідну Лемківщину, наші ювіляри) і літературної.

У календарі матеріалу не мало, хоч статті, рід зрозуміла, дуже стисло опрацьовані. Привертає увагу довідкова частина про визначних людей, вихідців з Лемківщини – колись і тепер – творців української культури і науки. Це треба підкреслити зокрема, бо ми загалом мало знаємо (а найчастіше зовсім не знаємо) про них. (...) У календарях, кожного року друкується довідки тільки про тих людей, які мають свій “круглий ювілей”. Біографічні довідки добре досліджені, навіть про відомого композитора і співака Дмитра Бортнянського. За це належить редакторам подяка і пошана, – це ж наша національна гордість! Серед ювілярів є церковні діячі (кардинали, митрополити, єпископи), письменники і поети, науковці, різьбярі, малювачі, діячі культури (хто не знає сестер Байко, а хто знає, що вони лемкині?). Всі вони внесли великий вклад в нашу і світову культуру. Маємо чим гордитись, але щоби так сталося треба їх пізнати і повернути нашій пам’яті, Жаль що тут у нас календаря годі придбати.

І. Красовський у своїй статті; “Села Лемківщини, про які лиш пам’ять збереглась”, нагадує місцевості, яких вже сьогодні нема, ані на мапах (картах), ані в дійсності. Це дуже важна історична довідка для нас і потомних. Ця пам’ять не може загинути!

П. Когут роздумує над історією і культурою лемків Кроснянського “Острівця” – дев’ять сіл, відірваних від суцільної Лемківщини на 40 – 50 км в оточені польського етносу, як наслідок польського наступу колонізації, встояли чужому напорі. Дуже цікавий причинок до роздумів над нашою історією.

Мала дигресія. П. Когут покликуючись на літописця Нестора пише, що київський князь Володимир Великий пішов 993 року проти Хорватів, щоби їх прилучити до своєї держави. І так було... Але, у Нестора є й такий запис: “В літо 907 пішов Олег на греків (...) взяв з собою багато воїнів – полян, сіверян (...), хорватів, ...” Також у польській історіографії знаходимо таке, під роком 885; “Хорвати zostали приєднані до держави Олега, а 906 р. хорватські полки zostали вислані проти греків”. Був це час творення централізованих (монархічних) держав, тому вже у X ст. племінні назви у нас зникають. Йдучи далі в історію, то годиться згадати, що про наших предків в Карпатах писав грецький історик Ефор в IV ст. до н.е., які мали свої святині – капища.

Цікава стаття І. Красовського “Народне світорозуміння (міфологія) у лемків, а то й тому, що молоде покоління не знає нашої міфології, хоч знає грецьку чи римську, або американських тубильців, бо вчилися в школах, Гірка правда. А міфологія була і релігією, і філософією, і культурою та ... медициною (якою подекуди і сьогодні користуємось досить успішно). Очевидно є, що на формування світорозуміння (міфології) мало вплив природне середовище, його вимоги. Життя в горах чимсь відрізнялося від життя в степу чи лісовій смузі України. Але належить також виразно наголосити, що вірування наших верховинців (русинів – лемків і їхніх предків) покривалося з віруванням наших предків, які жили в інших регіонах Русі – України. Адже ПЕРУН, до прийняття християнства 988 р. був начальним богом у Києві. ДАЖБОГА, хвалили і віддавали йому честь по всій Україні (прочитаймо І. Франка “Захар Беркут”). РУСАЛКИ, гуляли в водах, полях і лісах по всій Україні (але вже не у Московщині). ВІДЬМИ, переміняючись в жаби і вужів – крали молоко також на Поліссі чи Чернігівщині і т.д. Мав рацію німецький літописець, що предки лемків – хорвати прийшли з наддніпрянських степів.

Дуже добре, що І. Красовський повертає нам нашу древню культуру, яку творили віками наші предки, Не все ж було суто забобоном. Цей же автор у статті “До питання про етнографічні межі українців Карпат” розглядає розташування лемків, бойків і гуцулів по обох схилах Карпат, бо ж вони всі колишні русини, тепер українці.

Треба сподіватись, що лемківська бібліотека при ФДЛ буде продовжувати видавати так потрібні книжки щораз більшим накладом, змістом і об’ємом.

Степан Семенюк

Володимир Кочерга

СУСІДКИ

Сварилися дві сусідки,
Єдна другій докоряє: -
Я сусідко вас проклинам
І Бог мене не карає.
Добрі – гварю – повідате,
Тільки презто зле робите,
Хоц ся Бога не боїте,
Мову свою калічите.
Наша мова є прекрасна,
Треба їй все шанувати
А паскудне кожде слово,
Треба завжди опускати.
Бо такими то словами,
Мову нашу не збогатите,
А лем кожний си подумат
Же то ви сте дурнувати.

ДИТЯЧА СТОРИНКА

НИНІ РОЖДЕСТВО

(на нуту Бог ся раждає)

Нині Рождество
Божого Дитяти,
Братя українці
Йдуть Його вітати:

2. Тутки лемки співають,
Подоляки іграють,
Волиняк щось міркує,
Бойко легко танцює,
Полтавець пласає,
Гуцул трембітає,
Тра - ра, тра-ра, тра-ра,
Тра-ра, тра-ра.

Чути довкола
Любі жарти сміхи,
Ісус маленький,
В ручки бє з утіхи.

2. Тутки лемки

Грають, співають,
Українські села,
Щоб та дитина
Була все весела

2. Тутки лемки

Бо ця дитина,
То вам Бог правдивий,
Кого полюбить,
Той буде щасливий.

2. Тутки лемки

Любий Ісусе,
Мило нам всміхнися
В кожній потребі
За нас заступися.

2. Тутки лемки

ВЕСЕЛИХ СВЯТ !

$$\square - 4 + \square = -6$$

$$+ \quad + \quad + \quad +$$

$$5 + \square + 1 = 8$$

$$+ \quad + \quad + \quad +$$

$$4 + 5 + \square = \square$$

$$\square + \square + 10 = 14$$

МАТЕМАТИЧНА ХРЕСТІВКА

В порожні квадрати вписати цифри так, щоби
повстали правильні розв'язання.

За властиві розв'язання чекають книжкові
нагороди.

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

До 80 річчя

Михайло Шмайда народився 2.11.1920 р. Красному Броді біля Межілаборец на Пряшівщині. Відомий письменник, суспільний діяч русинів – українців (лемків) Словаччини, збирач рідного фольклору.

Його твори публікувалися від 1948 р. в журналах “Дружно в перед”, “Дукля”, в тижневику “Нове життя” та інших. Є автором повісті “Паразити” (1953), збірки оповідань “В’язка ключів” (1956), роману “Тріщать криги” (1958), трилогії “Лемки” (60-ти роки) та інших. На увагу заслуговує його праця “З народної пам’яті” (1969).

Бажаємо Ювілареві багато сил до дальшої творчої праці, доброго здоров’я, щастя та радості у житті.

* * * *

До 70 річчя

Орест Чабан народився 2.03.1931 р. в селі Долина біля Сянока на Лемківщині. Початкову школу закінчив в рідному селі. В квітні 1946 р. разом з родино переселений до м. Львова. Середню школу і Львівський політехнічний інститут закінчив у Львові, захистив дисертацію і отримав науковий ступінь кандидата технічних наук. Працював доцентом, професором і завідувачем катедри на Політехніці у Львові.

У 1989 р. захистив докторську дисертацію і призначено йому вчене звання професора. З дослідницьких праць вченого опубліковано понад 70-и наукових статей. Орест Чабан є членом наукової ради Спільки енергетиків України, членом НРУ та його Крайового проводу, членом Товариства „Лемківщина”. Від 1990 до 1994 р. був головою Обласного львівського товариства Лемківщина та світловою лемківських товариств в Україні. На першому конгресі Світової федерації лемків, що проходив 8-10.09.1993 р. у Львові обраний заступником голови Президії СФЛ. Брав участь у II з’їзді Об’єднання українців в Польщі у Варшаві (5-6.06.1993), у I засіданні Президії СФЛ в Горлицях (10-11.11.1994), у II з’їзді Об’єднання лемків в Горлицях (12.11.1994 р.), у II з’їзді Русинів українців Словаччини у Пряшеві (1994 р.). Майже щороку приїжджає на лемківську ватру до Ждині.

Протягом 1990 – 1993 років вибирався депутатом Залізничної районної Ради народних депутатів міста Львова. Від 1994 – 1999 рр. Був членом бюро Західного наукового центру НАН України а у 1999 р. стає головою наукової секції енергетики цього ж центру.

Бажаємо Ювіляру дальших успіхів в науковій праці та в суспільній діяльності для розвитку лемківської культури.

* * * *

Василь Шост народився 12.01.1931 р. в селі Злоцьке біля Мушини. В рідному селі закінчив 4 класи Української початкової школи. Літом 1942 р. wraz з групою лемківських дітей, був висланий Українським допомогим комітетом до нашого села Завишень біля Сокала. Ціле літо і осінь 1944 року, ще як 13 літній хлопець загнаний німцями до копаня окопів і валів протитанкових між селами Ізби і Білична.

В 1945 році з батьком Михайлом виїжджають в Радянську Україну до Донецької області. Поїзд затримався під Російським кордоном. Переселенці на власні очі побачили той “Радянський рай”, пороснений бур’яном. Почали просити керівника транспорту (був це добрий чоловік, українець від Львова) і вивисили, Поїзд заверув і вони зупинилися біля Тернополя. 14 літньому Василеві і там не сподобалося.

Долучився до посьських репатріантів, що виїжджали у Польщу, з ними в великому страху вдалося йому переїхати советський кордон. З великими труднощами повертає до мами в рідне село Злоцьке.

Тільки повернувшись, МО з Мушини мало його знова депортувати, але завдяки добрій людині з того постерунку, котра його остерегла, а селяне допомогли йому в переїзді до села, біля Бохні, де між знайомими укритався. По кількох місяцях довідався, що про нього міліціанти з Мушини не питаються, повертає до Злоцького і осінню розпочинає працювати при відбудові знищеного німцями тунелю у Жегестові. Там працює до 17 липня 1947 року, до дня виселення лемків з села Злоцьке. Депортований з матір’ю Марією, сестрою Мелянією і вітчимом Петром Барном та природним братом Семеном Барном (тепер полковник ВП – закінчив ВАТ, член Спільки артистів фотографів) в село Лесьнуб біля Зеленої Гори, По місяці часу знова перевезено їх до Зеленої Гори, заладовано в поїзд і завезено до Кросна Оджанського в село Бжежніца, Там Василь працював у лісі при вирубі дерева в Лісництві Любуске Домбе. Літом 1948 р. виїжджає до Вроцлава, закінчує початкову школу, промислове училище, 3-літнє механічне гімназію і 2-літній технікум, одержує атестат зрілості зі званням технік механік. По тому вступає до 2-літньої офіцерської школи МО в Слупську. По її закінченню повертається і починає працювати як інспектор Воевідської команди МО у Вроцлаві.

Працюючи як офіцер МО, має більші можливості, як пересічний українець а навіть як пересічний мешканець, почав активно працювати для добра своєї суспільності. У листопаді 1955 р. створено організацію “Культурно освітня комісія українського населення у Вроцлаві”, якої головою стає Василь а членами Петро Ганжа, Левко Галь і Михайло Трухан та ще інші. КОКУН одержує три штати та домітку з концертним залем у ринку міста і починає активно працювати. Створено Повітові правління КОКУН. В квітні 1956 р. створено КОКУН в Зеленій Горі. Були це підвалини до створення в червні 1956 р. УСКТ, якого Перший з’їзд відбувся у Варшаві а на якому Василю Шоста вибирають членом Президії Головної управи. Стається дуже активний в старанню о повороти лемків з вигнання в рідні гори. Президія ГП УСКТ 16. грудня усуває його, Левка Галья і Петра Ганжу з членів ГП УСКТ. В лютому вони зорганізували у Вроцлаві т.з. з’їзд “добровольців” Червоної Армії. То не сподобалося партійній владі та його зверхникам і в липні 1958 р. карно звільнено Василя з праці в КВ МО з наказом затрунення в місті Вроцлаві і усунено з ПОРП.

Щоби не бути залежним від політичної влади, утворює власне підприємство, в якому працює до виходу на пенсію. В 1991 р. спільно зі згаданим Л. Галем організують у Вроцлаві найбільшчисленний гурток ОЛ. Вони також рішуче ставляться проти антиукраїнських дій, підтримуваних проф. Р. П. Магочім.

Після розв’язання власної фірми Василь переноситься до міста Криниця. В 1997 р. перед III з’їздом ОЛ, разом з іншими активними діячами, творять багаточисленний гурток ОЛ в Криниці

Василь Шост, активний діяч УСКТ, ОУП і ОЛ, Від початку утворення Головного товариського суду очолює цей орган ОЛ. Є дописувачем Нашого слова, старається поєднати, поділених національно і релігійно лемківських діячів.

Бажаємо Йому доброго здоров’я, щастя. багато сил до дальшої, так дуже потрібної праці, для добра всіх лемків, Всі ми зичимо і співаємо Йому Многая літа !

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Осип Величко народився 4.01.1922 р. с. В'язівниця, Ярославського повіту в родині священика. Його дитинство проходило в Полянх біля Дуклі на Лемківщині. Початкову школу закінчив в Сяноку. Від 1936 – 1939 р. навчався в гімназії у Перемишлі а від 1940 – 1943 в Українській вчительській семінарії в Криниці, яку закінчив атестатом

зрілості. Ще змалку любив малювати і мав до цього великі здібності. Вчителями малювання були у нього Лев Гец, Олена Кульчицька, Наталія Волошинська. Знався також з Никифором Дровняком. Вчителював в Боську і Одрехові. Його батька – греко-католицького священика розстріляли німецькі окупанти. В 1945 р. внаслідок переселення О. Величко опинився в Бережанах, працював в бібліотеці а згодом директором районного будинку культури. В 1949 р переноситься до Стрия і працює інструктором трудового навчання. Від 1955 р. вчителює в середній школі в виробничих класах, а від 1973 – 1983 р. різьбарем в Сувенірному цеху стрийського лісгоспзагу. В 1983 році переходить на заслужену пенсію.

Покійний поєднував працю в різних установах задля прожитку з улюбленим заняттям – різьбою по дереві. Свої мистецькі роботи представляв на десятках персональних виставках, між іншими в Дрогобичі і Стрию (1972 і 1982), Бережанах (1986), Сокалі (1986), Москві (1987), Самборі (1988), Києві (1975 і 1983). Нагороджений грамотами міського і обласного відділів народної освіти та міністерством освіти України, дипломами управління культури, грамотами за участь в виставках (1982 – 1983) ювілейною медаллю за обласну працю - 1970, медаллю „Ветеран праці”, значком „Лавреат II всесоюзного фестивалю народної творчості” – Москва 1987.

З-під його руки вийшло понад сотня пласкорізьб в тому 24 портрети давньоруських і галицько-волинських князів, десятки портретів гетьманів, народних героїв, відомих літературних персонажів, вчених, художників, композиторів, співаків, релігійно-церковних діячів.

Від 1960 року Він народний майстер України, член літературно-мистецького об'єднання „Хвилі Стрия”, т-ва „Просвіта” і т-ва „Лемківщина”. Бере активну участь у I-му й II-му світових Конгресах СФУЛО у Львові. Про нього написано чимало статей та нарисів.

О. Величко задумав створити альбом “Чарівна Криниця”, присвячений Українській вчительській семінарії в Криниці, яка існувала в 1940 – 1944 роках і випускала вчителів для початкових шкіл Лемківщини. Здійснити свої заміри зміг аж на початку національного відродження в Україні. Перший світовий з'їзд випусників і семінаристів тої школи

(проходив 23-24 листопада 1991 р. в Бережанах), якого співорганізатором був Осип. З'їзд вповні підтримав задум автора про створення альбому.

Впродовж наступних років автор “Чарівної Криниці” тяжко працював, щоби зібрати доповнюючі матеріали до остворенню альбому, упорядкувати їх та ручно описати у трьох книгах, Мусів Він також розписувався зі всіма, колишніми семінаристами, що проживали в різних державах і на різних континентах світу.

Завдяки його наполегливій праці вдалося зібрати значний, за обсягом матеріал – розповіді, слогади, фотографії тощо. З них Він склав і упорядкував 600 сторінковий альбом-альманах “Чарівна Криниця”. Кожна сторінка альманаху обривана кільккалінійовими прямокутниками з орнаментом, прикрасами. Майже на кожній видніють вставки у вигляді всіляких квітів, розкритих книжок і зошитів, сувенірів, приладів і таке інше а у тих, що відійшли у вічність хрести, могили. Книги проілюстровані дуже багатими фотографіями, Кожному вчителеві і кожному семінаристові присвячена осібна сторінка з його знімком. Цілий альбом ручно виконаний, що показує на величезну, трудову, старанну художню працю Автора.

На жаль, ця книга покищо є лише відбита технікою ксеро в кількадесяти примірниках, бо на більше нестало фондів.

Покійний був одружений з Марійкою. дочекалися двох дочок; Богдану – вчительку і Ярославу – журналістку.

Св. пам'яті Осип Величко помер 13 грудня 2000 р. Поховано його на цвинтарі в Стрию. Хай стрийська земля буде йому легкою а пам'ять про нашого шкільного друга залишиться в нас до кінця нашого життя.

Вічна Тобі Осипе Пам'ять!

Петро Шафран, Ілярій Яворський, Іван Щерба, Степан Кіщак

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

В Кракові 31 грудня 2000 р. помер Петро Феціца. Він народився 7.02.1917 р. в Ганчові. Початкову школу закінчив в рідним селі. Од 1933 р. навчався в Горлицях, замешкав в Рускій бурсі. По зданю атестату зрілості (матури) в 1938 р. студіює теологію на Виділі питомців Апостольської Адміністрації Лемківщини в Тарнові, яку не закінчив з причин вибуху другої світової війни.

В часі гітлерівської окупації є переслідуваний і в 1941 – 1942 роках в'язнений в ясельским „Гестапо”

По війні закінчив вищі студії в Кракові одержуючи наукове звання магістра.

Через ціле життя, аж до виходу на пенсію, працював начальником фінансового віділу, державного банку (НБП) в Кракові.

В краківским гуртку ОЛ повнив функцію з-ка голови і секретаря гуртка. Вже знужений хоробом, не зміг приїхати на IV з'їзд ОЛ до Горлиц (2.12.2000 р.).

Покійний Петро все брав участ во вшитких лемківских культурних подіях о котрих лем знав, Приїзджав до Горлиц, Крилиці, Зиндранови, але наліпше любив бити на Лемківській ватрі в Ждині. О тим што видів і чув описував докладні й найчастійше в “Нашим слові”. Можна повісти, же бив сталим і активним дописувачом того тижневика.

Позіставив в смутку дочку і сина та внуків, з котрима і ми еднаємося в їх горю.

Б. п. Петра Феціцу похоронено в Кракові в родинний могилі. Най краківська земля буде Йому легка.

Вічная памят !

Редакція Президія ГУ ОЛ

Листи до Редакції

Шановни : Головна управо ОЛ,
Редакцію „Ватри”, п. Петре !

Красні Вам дякую за запрошення на з'їзд ОЛ як і за цікаву „Ватру”. Однак виїхати до Горлиц є для мене абсолютно не можливе. Я від місяця хорую. Зачалося від печинки по-през жолудок, кости і т.д. Зрештом ніт в тим нич дивного для човека, який зближаться до 84-го року життя.

Я уж свою житеву місію виповнив, а яка она бива – най осудят інши.

Поза професіональним життьом, котре укладалося на свій спосіб стабільно, мав я і другу психічно-духову сторону, котра несла за собом непокій, вічни питання. А што буде дальше ?

В 1957 р. я вислав листа до „Карпатской Руси”, в котрим скритикував акцію „Вісла”. То вистарчило, штоби я знайшовся штоси в роді домового арешту аж на ціле дальше життя. Мене слідили крок в крок. Я не міг з никим розмавлати, никого одвиджувати. До того треба додати і мій попередній побит в тюрмі „Гестапо” ! 1941 – 1942 р. де можна било навет з голоду вмerti.

Як-би остро не критикували мої сімейни уклади, я за мій патріотизм заплатив велику ціну.

Але за вшитко дякую Господу Богу і Матері Божій – за штоденни благодаті, яких я дознавав через ціле моє довге життя.

Хотів-бим подякувати і многим добрим людям, яких я стрічав на дорозі мого життя.

Я дуже рад, же Ви тішитеся добром кондиційом і здоровлям і же можете іши займатися редакторском і організаційном роботом для добра обездоленого племени лемків. А преця, то нелегка робота і відповідальніст велика.

Желаю Вам, штоби і надалі Небеса сприяли вашому труду, зміцнювали ваше здоров'я, додавали наснаги в реалізації всіх ваших замірів і прагнень.

Глибоки уклони і щиросердечни поздоровлення для Вас всіх !

Краків, 7 грудня 2000 р. Петро Феціца

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ !

Дорога Редакціє “Ватри” !

Вітаю Вас і всіх читачів Ватри з Різдом та Новим 2001 Роком Божим! Хай Господь Ісус Христос пошле Вам сил на довгі роки праці на народній ниві, для добра Нас всіх повсюди суцх! Докладім всіх сил, штоби “Ватра” горіла все ясніше і ніколи не згасла.

Хай Боже Дитя приносить Вам щастя на щодень у кожду сім'ю!

РИЗДВО ХРИСТОВЕ 2000 р.Б.

Степан Семенюк

(...) Передаю мої святочно-новорічні побажання для редакторів “Ватри”, всіх її читачів, членів і симпатиків ОЛ, Бажаю всім в Новому 2001 році доброго здоров'я, радості та всього найкращого.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ !

Пшемків грудень 2000 р.

Іван Лешко

ХРИСТОС НАРОДИВСЯ !

На Новий рік, так як вмію,

Всім віншую і всім сію.

Як багатим, так й бідним,

Усім лемкам, нашим рідним,

В рідним краю та й за морем,

Всім пригнобленим лихим горем.

Всім в на волі та в неволі.

Я бажаю кращої долі!

Також в Новому 2001 Році, в новому столітті і третьому тисячолітті бажаю так редагувати “Ватру”, що б була без помилок та з якнайкращими статтями, а тираж її та читачі збільшувалися в 10-ти кратно, штоби з цього були вдоволені; редакторський колектив, Головна рада ОЛ та розповсюджувачі і читачі, чога бажає

І. Павлик – Заліщанський – Чумаченко.

ЛЕМКІВСКА ХРОНІКА

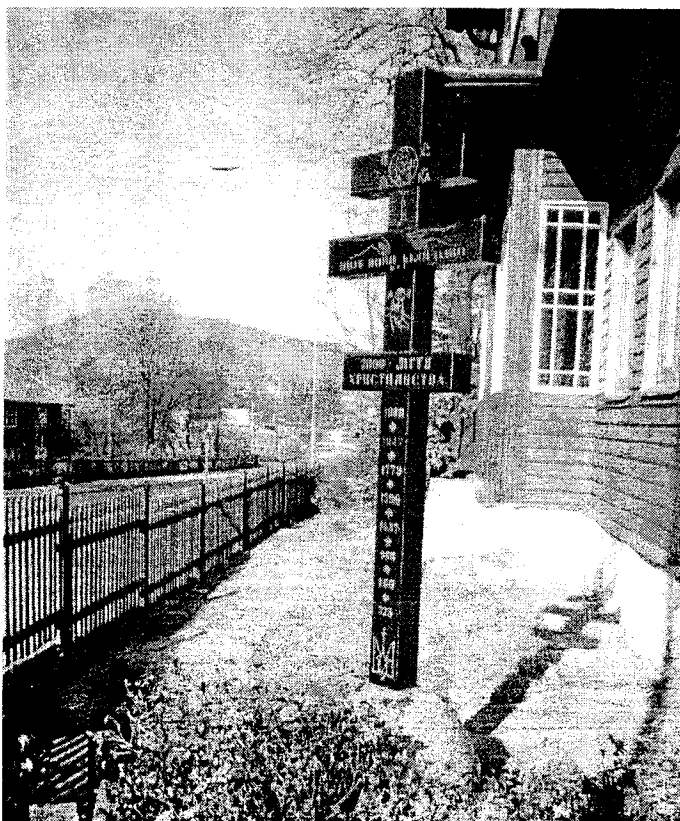
09.09.2000 р. В Горлицях одбилася стріча представників влади міст і бізнесменів Горлиц й Калуша з України. В спітканю брав участ амбасадор України в Польщі Дмитро Павличко і Александер Маслей голова ОЛ.

24.09. У Львові посвячено камінь під будову пам'ятника, визначному українському вченому, організаторови Наукового товариства ім. Т. Шевченка проф. Володимиру Кубийовичу, з нагоди його 100 річча од дня народження. Володимир Антон Кубийович народився 23.09.1900 року в Новим Санчи в українсько-польській родині В 1918 р. закінчив гімназію в Новим Санчи і став студентом Ягеллонского університету. По закінченю навчання працює викладачем а так професором той учельні.

Найбільшу наукову славу приносять проф. В. Кубийовичу його праці "Атлас України" і "Географія українських земель"

Підчас гітлерівской окупації В. Кубийович очолив Український центральний допомоговий комітет, який займався не тільки економічними і господарськими проблемами але передусім культурно-науковими справами. Завдяки йому відновлено систему освіти і встановлено стипендіяльний фонд для українських студентів на Лемківщині, утворено Українську вчительську семінарію в Криниць, в якій навчалася понад 500 студентів, майбутніх вчителів початкових шкіл і садівничок для дітсадків.

Після війни В. Кубийович оселився в Монахюм а в 1950 році переїхав до Франції, де продовжував наукову працю.

Пам'ятковий хрест у Висові

Помер в січні 1986 р. а похоронено його в спільній гробниці членів НТШ у Сарселі.

14.10. В Боднарці в церкві св. Покрови (яку ужиткують римокатолики) празнични Богослужиня одправили отці: митрат Михайло Фецох з Кракова, Петро Гутко, місцевий парох і Павло Сивец парох Гладішова.

14.10. В Білянці в церкві св. Покрови празнични Богослуженя очолював асп. Адам Православний ординарій Перемиско -Новосанчівський.

14.10. На горі Явір празнични Богослужиня одправив декан, місцевий парох о. Володислав Канюк.

28.10. Проведено святкування 2000 ліття християнства. На тоту памятку, при снітницькій церкві посвячено гранітовий трираменний хрест.

На цмунтері в Ганчові посвячено нагробний памятник на гробі о. Івана Титара, котрий 44 роки душпастирював в Ганчові.

В Висові перед монашим домом посвячено трираменний гранітовий памятковий хрест – памятку 2000 ліття християнства.

В Висові на горі Явір закінчено торжества святкувань з нагоди 2000 ліття християнства, яки очолив асп Кир. Іван Мартиняк – митрполит Варшавско – Перемиский, зверхник греко-католицької Церкви в Польши. Співслужили отці; митрат І. Піпка, В. Стойка, Ю. Кравецкий, П. Сивец, А. Журав, Р. Валявка, еромонахи; Яків і Теодор, еродиякони; Всеволод і Юстин з України.

29.10. В Устю і Новиці в церквах св. Параскевії величаво одсвяткувано Кермеш. Празнични Богослуженя очолив асп. Іван Мартиняк. Співслужили: Еромонахи: Венедикт – ігумен Святоуспенской Угнівской Лаври і його намісник Александр, Теодор з Любліна, Яків – місцевий парох, о. декан і парох Криниць Іван Піпка, о. Павло Сивец – місцевий парох, еродиякони Всеволод і Юстин з України.

30.10. В Пряшеві (Словаччина) обрадувала "Народна громада", яка подала критичний аналіз сучасного стану економічного, суспільно-економічного і культурно-національного життя русинів-українців Словаччини. До найосновніших сучасни проблем життя русинів-українців зарахували між іншим, політику обох церков, греко-католицької і православної. Зокрема греко-кат. еп. Ян Гірка з екзархом еп. Міляном Хаутуром словакізують, тобто ліквідують нашу руську греко-католицьку Церкву, десятки разів гірше і швидше, ніж то робили їхні попередники єпископи – мадярони С. Панкович і С. Новак.

08.11. В Снітници в церкві св. Димитрія празнични Богослуження одправляли отці; Іван Піпка з Криниць, Василь Стойка з Лося і еромонах Яків – місцевий парох.

08.11. В Гожові в клубі "Под Філярами" організувано вечер поезії Наталки Криничанки зі Львова, Артистка прїхала на "Зустрічі з Лемківском культуром", яки одбивалися 5. Листопада в Гожівским театрі.

Наталка Криничанка вродилася в Монастирискях, але батьки її походять з Лемківщини, мама з Поворозника, тато з Криниць. Артистка співає власну поезію також Ліни Костенко, Ірини Донець, Лесі Українки, Петра Муранки, при акомпаніяменті гітари, У Львові веде Фундацію "Криничанка", діє в ФДЛ та в інших організаціях.

Організатором вечера бив о. Роман Лірка – місцевий греко-католицький парох, а спітканя вела Лідія Ковальська.

Пам'ятник на могилі о. Івана Титара

11-12.11. В Варшаві організовано Міжнародну конференцію Європейської конвенції прав людини, в якій брав участ голова ОЛ Александер Маслей.

19.11. На стіні при вході до криницької церкви святих апостолів Петра і Павла встановлено металеву таблицю – барелеф Никифора Дровняка, переказану Об'єднанням лемків, котру посвятив парох і декан Криниці о. митрат Іван Піпка, з участю криничан та представників ГУ ОЛ на чолі з А. Маслейом.

21.11. У Висовій в церкві св. Михаїла кермешови Богослужиня возглавляв асп. Адам - Православний ординарій Перемиско-Новосанчівський в супроводі духовенства.

21.11. В церквах св. Михаїла в Прислопі і Смереківці (яку ужиткують римокатолики), отці: В.Стойка, П. Сивец і еромонах Яків відправили кермешови Богослужиня.

25.11. В Варшаві відбулося засідання Сеймової комісії Клубу Унії свободи в справі закону о народних меншинах в Польщі. Як делегат од ОЛ і редакції Ватри брала в нім участ Лідія Ковальська.

27.11. В Висовій відбулося спітканя представників ОЛ з

Томашом Гелертом з Уряду речника громадянських прав і Кристином Мілярд – дир. до справ льокального об'єднання самоуправ теренових. Омавляно справи охорони лемківських цмунтерив і капличок.

1-2.12. В Палаці спорту "Мир" в Бардієві проходила ХХVІІІ "Маковицька струна". Виступило 162 співаків – переможців окружних змагань.

2.12 В Горлицях одбився четвертий з'їзд Об'єднання лемів в Польщі. Обрано нови органи організації, Головом ОЛ вибрано Штефана Гладика а його заступниками; Івана Трохановського і Александра Маслея, секретаріом Богдана Салея, скарбником Штефана Лукачина, членами Петра Чухту і Романа Клемаша. Ревізійну комісію очолив Богдан Климковський а Товариський суд - Василь Шост.

3.12. В Гожові в костелі св. Войцеха одбився концерт дитячо-молодїжного хору "Відлуння" з Дрогобича, котрий приїхав на запрошіння о. Романа Лірки, якому вдалося знайти спонзорів на цю подію – святкування ювілею 2000 року. Хористи виступили ще в містах; Міжріччя і Костшинь. Таки концерти приближуют нас до крашого познання і зрозуміння культури українського народу. Хор "Відлуння" повстав в 1991 році, коли на Україні залегалізувано греко-католицьку Церкву, діє при катедральним Соборі Пресвятої Тройці в Дрогобичу, веде його Надія Бунь. Хор співав церковни і народні пісні та світову клясику. Концерт вела Лідія Ковальська.

9.12. Голова ОЛ Штефан Гладик взяв участ в черговим засіданню надзвичайної Сеймової комісії до справ реприватизації.

13.12. В Стрию помер Осип Величко народжений 4.01.1922 р. Закінчив УВС в Криниці і став учителем в Одреховій. Визначний художник – різьбар, опрацював альбом УВС "Чарівна Криниця"

14.12. У Львові помер патріярх Греко-католицької Церкви кардинал асп. Кир Іван Мирослав Любачівський.

24.12. В Чорткові проходила конференція Товариства "Лемківщина", в якій брали участ обласні і рейонні голови з Тернополя, Львова і Івано-Франківська.

31.12. В Кракові помер Петро Феціца, народжений 7.02.1917 р. в Ганчові, колишній бурсак Лемківської бурси в Горлицях, довголітній дописувач Лемківської сторінки в „Нашим слові”.

09.01.2001 р. В третій ден Різдва Свят в біличнянській церкві св. Михаїла, перший раз по 70 роках нечинний, отці еромонахи: Теодозій з Любліна і Яків з Висови, одправили урочисту св. Літургію (з участю кількадесятьох вірних, котри приїхали з сіл: Ізби, Снітниця, Ставиша, Ріпки, Чарна, Устя, Смереківец, Ганчова, Висова і інших). По селі Білична позостала лем церква – руїна, але завдяки кс. Мечиславу Чекаю ей одремонтувано і стоїт як памятка давнини.

19.01.2001 В Варшаві проходило спітканя міжресурсової комісії в справах національних меншин з лідерами українських організацій: Штефаном Гладиком- головом ОЛ і головою ОУП Мироном Кертичаком.

Графіка Василя Мадзеляна „Весілля весілля”

Видає: Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków w Polsce, ul. Broniewskiego 9/7, 38-300 Gorlice

Редагує Колегія: Петро Шафран п.о. головного редактора, Василь Шлянта, Богуслав Салей, Стефан Гладик, Александер Маслей.

Ломка, технічне оформлення: Agencja Copy Centre, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. 0-18 353-78-77.

Prenumerata na kraj i zagranicę przyjmuje Piotr Szafran, Hańczowa 8, 38-316 Wysowa, woj. Małopolskie, tel. (0-18) 3532145

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie